

Prawa rodzicielskie

Zawiadomienie o zabezpieczeniach proceduralnych w Stanie Maryland

Departament Oświaty Stanu Maryland
Wydział Nauczania Specjalnego/Służby Wczesnej
Interwencji

1 lipca 2007 r.

Departament Oświaty Stanu Maryland
[Maryland State Department of Education]
Wydział Nauczania Specjalnego/Służby Wczesnej Interwencji
[Division of Special Education/Early Intervention Services]
200 West Baltimore Street
Baltimore, MD 21201
410-767-0858 (tel.)
410-333-1571(fax)
<http://marylandpublicschools.org>

W kwestiach związanych z zatrudnieniem lub podczas udostępniania programów, Departament Oświaty Stanu Maryland nie dyskryminuje nikogo z uwagi na rasę, kolor skóry, płeć, wiek, pochodzenie, wyznawaną religię lub niesprawność. Wszelkie pytania związane z polityką Departamentu prosimy kierować do Oddziału Zapewnienia Prawa Słuszości i Stosowania Przepisów [Equity Assurance and Compliance Branch] (tel.: (410) 767-0433; faks: (410) 767-0431). Zgodnie z Ustawą o niepełnosprawnych [Americans with Disabilities Act (ADA)], niniejszy dokument może zostać udostępniony na wniosek w alternatywnych formatach. Prosimy o kontakt z Wydziałem Nauczania Specjalnego/Służb Wczesnej Interwencji, Departamentu Oświaty Stanu Maryland: tel.: (410) 767-0858; faks: (410) 333-1571.

Niniejszy dokument został opracowany i wydany przez Wydział Nauczania Specjalnego/Służb Wczesnej Interwencji, grant nr HO27A060035A, na mocy ustawy IDEA, Część B, ufundowany przez Amerykański Departament Oświaty, Biuro Nauczania Specjalnego i Usług z Zakresu Resocjalizacji. Wydział Nauczania Specjalnego/Służb Wczesnej Interwencji otrzymuje fundusze z Biura ds. Programów Nauczania Specjalnego, Biura Nauczania Specjalnego i Usług z Zakresu Resocjalizacji Amerykańskiego Departamentu Oświaty. Niniejsze informacje nie są objęte prawami autorskimi. Czytelnicy mogą kopiować i przekazywać niniejszy dokument. Prosimy jednak o zamieszczenie informacji o Wydziale Nauczania Specjalnego/Służb Wczesnej Interwencji, Departamentu Oświaty Stanu Maryland.

Spis treści

Zabezpieczenia proceduralne	1
Język ojczysty.....	1
Poczta elektroniczna	1
Pisemne zawiadomienie.....	2
Zawiadomienie	2
Treść pisemnego zawiadomienia	2
Zgoda	2
Zgoda rodziców na przeprowadzenie wstępnej oceny.....	3
Zasady specjalne przeprowadzania oceny wstępnej wychowanków instytucji publicznej.....	3
Zgoda rodziców na świadczenie usług	3
Zgoda rodziców na ponowne przeprowadzenie oceny	3
Inne wymagania związane z wyrażeniem zgody	4
Niezależna ocena edukacyjna.....	4
Definicje	4
Kryteria instytucji publicznej.....	5
Prawo rodziców do uzyskania oceny na koszt publiczny	5
Ocena edukacyjna zainicjowana przez rodziców.....	5
Wniosek o ocenę wydany przez sędziego prawa administracyjnego [Administrative Law Judge (ALJ)].....	5
Poufność informacji.....	5
Definicje	6
Zabezpieczenia	6
Zgoda.....	6
Prawo dostępu.....	7
Zapis dostępu.....	7
Wprowadzenie zmian w zapisach edukacyjnych na wniosek rodziców	7
Procedury niszczenia informacji.....	8
Prawa dziecka	8
Informacja na temat środków dyscyplinujących.....	8
Dyscyplinowanie dzieci niepełnosprawnych	9
Definicje	9
Uprawnienia personelu szkolnego	9
Ustalenie objawów.....	9
Zmiana miejsca.....	10
Tymczasowe alternatywne miejsce nauczania.....	10
Odwołanie od zastosowanych środków dyscyplinujących	10
Dziecko niezakwalifikowane.....	11
Przekazanie do rozpatrzenia oraz egzekwowanie prawa i władze sądowe	11
Jednostronne przeniesienie dziecka przez rodziców do szkoły prywatnej na koszt publiczny... 12	12
Ograniczenie zwrotu kosztów.....	12
Przekazanie praw rodzicielskich po osiągnięciu pełnoletności.....	13
Rozwiązywanie sporów.....	14
Mediacja.....	14
Spotkanie mające na celu zachęcenie rodziców do skorzystania z mediacji	14
Różnica pomiędzy skargą stanową i skargą w związku z należyтым procesem	15
Skarga stanowa.....	15

Rozwiązanie skargi stanowej.....	16
Rozwiązanie skargi stanowej, która jest przedmiotem należytego procesu sądowego.....	16
Skarga w związku z należyтым procesem	16
Zawartość skargi w związku z należyтым procesem	17
Odpowiedź na skargę w związku z należyтым procesem	17
Moc prawna powiadomienia.....	18
Status dziecka w trakcie postępowania.....	18
Proces w sprawie wydania decyzji	18
Umowa dotycząca porozumienia w sprawie rozwiązania sporu.....	20
Należyty proces sądowy	20
Sędzia prawa administracyjnego (ALJ):.....	20
Przedmiot skargi w związku z należyтым procesem.....	21
Prawa procesowe	21
Dodatkowe ujawnienie informacji.....	21
Prawa rodzicielskie	21
Decyzja procesowa	21
Odrębna skarga w związku z należyтым procesem.....	22
Terminy i dogodność przeprowadzenia procesu sądowego.....	23
Terminy przyspieszone.....	23
Ostateczna decyzja procesowa.....	23
Odwołanie	23
<i>Oplaty sądowe i adwokackie .....</i>	<i>24</i>
<i>Załącznik .....</i>	<i>26</i>

Zabezpieczenia proceduralne

W niniejszym zawiadomieniu o zabezpieczeniach proceduralnych zawarto pełne wyjaśnienie praw rodzicielskich, przedstawione w prosty i zrozumiały sposób, w języku ojczystym rodziców.

Ochrona, o której mowa w niniejszym dokumencie została przyznana na mocy Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych [Individuals with Disabilities Education Improvement Act (IDEA)] z 2004 r., Kodeksu 20 U.S.C. §1400 et seq., oraz Kodeksu COMAR 13A.05.01.01-16 i COMAR 13A.08.03, który wprowadza ustawę IDEA 2004. Każda instytucja publiczna zobowiązana jest ustalić, utrzymywać oraz wdrażać zabezpieczenia proceduralne zgodne z wymogami ustawy IDEA 2004. Raz w roku rodzice otrzymywać będą jedną kopię dokumentu dotyczącego zabezpieczeń proceduralnych. Instytucja publiczna zobowiązana jest przekazać rodzicom dodatkową kopię dokumentu w następujących przypadkach:

- po pierwszym skierowaniu lub wniosku rodziców o przeprowadzenie oceny,
- po otrzymaniu pierwszej w roku szkolnym skargi w związku ze stanowym nauczaniem specjalnym zgodnie z kodeksem 34 CFR, paragrafy od 300.151 do 300.153,
- po otrzymaniu pierwszej w roku szkolnym skargi w związku z należyтым procesem [due process complaint] zgodnie z kodeksem 34 C.F.R. §300.507,
- po podjęciu decyzji o zastosowaniu środków dyscyplinujących,
- na prośbę rodzica.

Instytucja publiczna może umieszczać aktualne kopie zawiadomienia o proceduralnych zabezpieczeniach na swojej stronie internetowej (jeżeli ma taką stronę).

Dokument opisujący proceduralne zabezpieczenia zawiera pełne wyjaśnienie praw rodzicielskich, przedstawione w prosty i zrozumiały sposób w ojczystym języku rodziców, chyba że jest to niemożliwe. Jeżeli język ojczysty rodziców lub inny sposób komunikowania się nie jest językiem pisanym, instytucja publiczna podejmie kroki mające na celu zagwarantowanie tłumaczenia proceduralnych zabezpieczeń ustnie, za pomocą innych środków w języku ojczystym rodziców lub innego sposobu komunikacji. Instytucja publiczna zobowiązana jest sporządzić na piśmie dowód na to, że niniejsze zawiadomienie zostało przetłumaczone oraz że rodzice zrozumieli jego treść.

Język ojczysty

Rodzice mają prawo otrzymywać informacje w języku, który rozumieją.

Język ojczysty (wykorzystywany w przypadku osób, które słabo znają angielski) oznacza:

- język, którym normalnie posługuje się dana osoba lub, w przypadku dziecka, język, którym normalnie posługują się jego rodzice,
- e wszystkich bezpośrednich kontaktach z dzieckiem (w tym podczas jego oceny), język, którym normalnie posługuje się dziecko w domu lub w szkole.

W przypadku osób głuchoniemych, niewidomych lub nieposługujących się językiem pisanym, komunikacja przebiega w sposób normalnie stosowany przez te osoby (np. przy pomocy języka migowego, alfabetu Braille'a lub ustnie).

Poczta elektroniczna

Jeżeli to możliwe, rodzice mogą wybrać opcję pozwalającą im na otrzymywanie zawiadomień za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Jeżeli instytucja publiczna umożliwi rodzicom otrzymywanie dokumentów pocztą elektroniczną, mogą oni otrzymywać w ten sposób następujące dokumenty:

- pisemne zawiadomienie,
- zawiadomienie o proceduralnych zabezpieczeniach **oraz**
- zawiadomienia związane z wnioskiem o należyty proces.

Pisemne zawiadomienie

Rodzice mają prawo otrzymywać na piśmie informacje o działaniach instytucji publicznej dotyczące specjalnego kształcenia ich dzieci.

Zawiadomienie

Instytucja publiczna zobowiązana jest zawiadomić rodziców na piśmie w następujących przypadkach, gdy:

- zaproponuje rozpoczęcie lub zmianę identyfikacji, oceny, programu edukacyjnego, umieszczenie dziecka w systemie szkolnym lub zapewnienie dziecku bezpłatnej, należytej edukacji publicznej [Free Appropriate Public Education (FAPE)],
- odmówi rozpoczęcia lub zmiany identyfikacji, oceny, programu edukacyjnego, umieszczenia dziecka w systemie edukacyjnym lub zapewnienia dziecku bezpłatnej należytej edukacji publicznej (FAPE).

W przypadku, gdy pisemne zawiadomienie związane jest z działaniem, które wymaga zgody rodziców, instytucja publiczna może jednocześnie przedstawić takie zawiadomienie na piśmie.

Treść pisemnego zawiadomienia

W pisemnym zawiadomieniu instytucja publiczna zobowiązana jest:

- opisać działanie, które proponuje lub którego odmawia,
- wyjaśnić, dlaczego proponuje dane działanie lub odmawia jego podjęcia,
- opisać procedury oceny, testy, dokumenty lub sprawozdania wykorzystywane przez instytucję podczas podejmowania decyzji w sprawie propozycji lub odmowy podjęcia danych działań,
- zamieścić oświadczenie, że rodzice są chronieni na mocy postanowień Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), dotyczących zabezpieczeń proceduralnych,
- poinformować rodziców, w jaki sposób mogą uzyskać opis proceduralnych zabezpieczeń, jeżeli działanie, które instytucja publiczna proponuje, lub którego podjęcia odmawia, nie jest pierwszym skierowaniem o przeprowadzenie oceny,
- zamieścić informacje na temat osób, z którymi rodzice mogą się skontaktować w celu uzyskania pomocy w zrozumieniu Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA),
- opisać inne opcje rozważane przez Zespół ds. Indywidualnego Programu Nauczania [Individualized Education Program (IEP)] dziecka oraz powody, dla których opcje te zostały odrzucone, **a także**
- zamieścić powody, dla których instytucja publiczna zaproponowała podjęcie danych działań lub odmówiła ich podjęcia.

Zgoda

Aby przeprowadzić ocenę dziecka pod kątem konieczności objęcia go systemem nauczania specjalnego i usługami powiązаныmi oraz przed objęciem go programem edukacji specjalnej lub usługami powiązаныmi, instytucja publiczna zobowiązana jest uzyskać zgodę rodziców. Rodzice mają prawo wycofać swoją zgodę. Istnieje kilka wyjątków związanych ze zgodą na przeprowadzenie oceny.

Zgoda oznacza, że rodzice:

- zostali w pełni poinformowani o działaniach, których dotyczy zgoda, w ich języku ojczystym lub przy pomocy innego środka komunikacji,
- rozumieją i zgadzają się na piśmie na przeprowadzenie działań, których dotyczy zgoda; zgoda opisuje te działania oraz zawiera wykaz dokumentów (jeżeli są potrzebne), które zostaną przekazane, oraz osób, którym zostaną przekazane, a także
- rozumieją, że udzielenie zgody nie jest obowiązkowe oraz że mogą ją w dowolnym momencie wycofać.

Jeżeli rodzice wycofają swoją zgodę, nie spowoduje to anulowania działań podjętych pomiędzy dniem, w którym instytucja publiczna otrzymała zgodę, a dniem, w którym zgoda została wycofana.

Zgoda rodziców na przeprowadzenie wstępnej oceny

Przed przeprowadzeniem wstępnej oceny mającej na celu ustalenie, czy dziecko powinno zostać objęte systemem edukacji specjalnej i usługami powiązаныmi, instytucja publiczna zobowiązana jest:

- przekazać rodzicom pisemne zawiadomienie w sprawie proponowanego działania **oraz**
- uzyskać zgodę rodziców.

Instytucja publiczna dołoży wszelkich starań, aby uzyskać świadomie wyrażoną zgodę na przeprowadzenie wstępnej oceny mającej na celu ustalenie, czy niesprawność dziecka wymaga objęcia go programem nauczania specjalnego i usługami powiązаныmi.

Zgoda rodziców na przeprowadzenie wstępnej oceny nie oznacza, iż rodzice wyrażają jednocześnie zgodę na to, by instytucja publiczna rozpoczęła świadczenie na rzecz ich dziecka edukacji w ramach programu nauczania specjalnego i usług powiązanych.

Zasady specjalne przeprowadzania oceny wstępnej wychowanków instytucji publicznej

Jeżeli dziecko jest wychowankiem instytucji publicznej i nie zamieszkuje ze swoimi rodzicami, instytucja publiczna nie potrzebuje zgody rodziców na przeprowadzenie wstępnej oceny, celem której jest ustalenie, czy dziecko jest niepełnosprawne. Powyższe odnosi się do następujących okoliczności:

- pomimo należytej staranności w podjętych działaniach, instytucja publiczna nie może ustalić miejsca pobytu/odnaleźć rodziców dziecka,
- prawa rodzicielskie zostały odebrane rodzicom zgodnie z prawem stanowym **lub**
- sędzia przekazał prawo podejmowania decyzji dotyczących edukacji oraz wyrażania zgody na przeprowadzenie oceny wstępnej osobie innej niż rodzice.

Zgoda rodziców na świadczenie usług

Instytucja publiczna zobowiązana jest zachować należyłą staranność w działaniach zmierzających do uzyskania świadomie wyrażonej zgody przed rozpoczęciem po raz pierwszy świadczenia na rzecz dziecka nauczania specjalnego oraz usług powiązanych.

Instytucja publiczna **nie może** korzystać z pośredników/mediatorów lub należytych procedur procesowych w celu uzyskania porozumienia, lub powoływać się na decyzję sądu informującą, że świadczenie nauczania specjalnego i usług powiązanych na rzecz dziecka zalecanych przez Zespół ds. Indywidualnego Programu Nauczania (IEP) może zostać zainicjowane bez zgody rodziców, jeżeli rodzice:

- odmawiają udzielenia zgody na to, aby ich dziecko objęte zostało programem nauczania specjalnego i usług powiązanych lub
- nie odpowiadają na prośby dotyczące udzielenia zgody na objęcie ich dziecka po raz pierwszy programem nauczania specjalnego i usług powiązanych.

Jeżeli rodzice odmawiają udzielenia zgody na to, by ich dziecko objęte zostało programem nauczania specjalnego i usług powiązanych po raz pierwszy, lub jeżeli rodzice nie odpowiadają na prośby o udzielenie zgody, instytucja publiczna:

- nie narusza wymogu dotyczącego zapewnienia dziecku bezpłatnej należytej edukacji publicznej (FAPE) **i**
- nie jest zobowiązana do zorganizowania spotkania z Zespołem ds. Indywidualnego Programu Nauczania (IEP) lub ustalenie indywidualnego programu nauczania dla dziecka.

Zgoda rodziców na ponowne przeprowadzenie oceny

Instytucja publiczna zobowiązana jest uzyskać świadomie wyrażoną zgodę przed przeprowadzeniem nowej indywidualnej oceny dziecka, chyba że instytucja publiczna potrafi wykazać, że:

- podjęła należyte działania w celu uzyskania zgody rodziców na ponowne przeprowadzenie oceny **i**

- rodzice nie udzielili odpowiedzi.

Jeżeli rodzice odmówią udzielenia zgody na ponowne przeprowadzenie oceny, instytucja publiczna może, lecz nie jest zobowiązana, zabiegać o uchylenie braku zgody rodziców za pomocą mediacji lub należytych procedur procesowych. Tak jak w przypadku oceny wstępnej, instytucja publiczna nie narusza swoich zobowiązań wynikających z Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), jeżeli odmówi przeprowadzania nowych ocen.

Dokumentacja dotycząca dotrzymania należytej staranności w podjętych działaniach, mających na celu uzyskanie zgody rodziców

Instytucja publiczna zobowiązana jest prowadzić dokumentację dotyczącą dotrzymania należytej staranności w podjętych działaniach zmierzających do uzyskania zgody rodziców na przeprowadzenie ocen wstępnych, na świadczenie po raz pierwszy nauczania specjalnego i usług powiązanych oraz na ponowne przeprowadzenie ocen, a także działań mających na celu ustalenie miejsca pobytu rodziców wychowanków w celu przeprowadzenia ocen wstępnych.

Dokumentacja ta powinna zawierać następujące zapisy z prób podejmowanych przez instytucję publiczną zmierzających do uzyskania zgody rodziców:

- szczegółowe zapisy rozmów przeprowadzonych lub prób przeprowadzenia rozmów telefonicznych oraz ich rezultaty,
- kopie korespondencji wysłanej do rodziców oraz wszelkie otrzymane od nich odpowiedzi **oraz**
- szczegółowe zapisy z wizyt złożonych rodzicom w domach lub w miejscach zatrudnienia oraz rezultaty tych wizyt.

Inne wymagania związane z wyrażeniem zgody

Nie wymaga się od instytucji publicznej uzyskania zgody od rodziców w przypadku:

- dokonywania przeglądu istniejących danych, stanowiących część oceny lub ponownej oceny dziecka **lub**
- poddania dziecka testowi lub innej formie oceny, która stosowana jest w stosunku do wszystkich dzieci, za wyjątkiem sytuacji, w których przed przeprowadzeniem testu lub oceny wymagane jest uzyskanie zgody wszystkich rodziców dla wszystkich dzieci.

Instytucja publiczna nie może wykorzystać odmowy udzielenia zgody przez rodzica w stosunku do jednej usługi lub czynności do tego, by odmówić rodzicom lub dziecku zapewnienia innych usług, świadczeń lub działań.

Jeżeli rodzice na koszt własny zapiszą swoje dziecko do szkoły prywatnej, instytucja publiczna nie może wszcząć mediacji lub należytych procedur procesowych w celu ustalenia kwalifikacji dziecka; nie jest też zobowiązana do uznania dziecka za upoważnione do otrzymywania należnych świadczeń, jeżeli:

- rodzice nie udzielą zgody na przeprowadzenie wstępnej lub ponownej oceny ich dziecka, **lub**
- rodzice nie udzielą odpowiedzi na prośbę o udzielenie zgody.

Niezależna ocena edukacyjna

Jeżeli rodzice nie zgadzają się z oceną przeprowadzoną przez instytucję publiczną, mają oni prawo poddać dziecko ocenie przez osobę/jednostkę niepracującą na rzecz instytucji publicznej.

Definicje

- Niezależna ocena edukacyjna oznacza testy i procedury przeprowadzania ocen wykonywane przez odpowiednio wykwalifikowanych specjalistów, niepozostających w stosunku pracy z instytucją publiczną odpowiedzialną za edukację dziecka.
- Wydatek publiczny oznacza środki, jakie instytucja publiczna wydatkuje, ponosząc w pełni koszt przeprowadzenia oceny lub zapewniając, że ocena zostanie w inny sposób przeprowadzona, nie obciążając kosztami takiej oceny rodziców.

Rodzice mają prawo do uzyskania niezależnej oceny edukacyjnej swojego dziecka zgodnie z Ustawą o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), z zastrzeżeniem procedury podanej poniżej. W przypadku prośby rodziców o przeprowadzenie niezależnej oceny edukacyjnej, instytucja publiczna zapewni rodzicom następujące informacje:

- gdzie można uzyskać niezależną ocenę edukacyjną **oraz**
- kryteria instytucji publicznej mające zastosowanie dla przeprowadzenia niezależnej oceny edukacyjnej.

Kryteria instytucji publicznej

W przypadku, gdy niezależna ocena edukacyjna przeprowadzana jest na koszt publiczny, kryteria, według których uzyskuje się niezależną ocenę edukacyjną, w tym miejsce przeprowadzenia oceny i kwalifikacje egzaminatora, muszą pokrywać się z tymi, jakimi posługuje się instytucja publiczna w procesie przeprowadzania oceny. Kryteria te powinny być tożsame do stopnia zapewniającego ich zgodność z prawami rodziców do uzyskania niezależnej oceny edukacyjnej. Za wyjątkiem kryteriów opisanych powyżej, instytucja publiczna nie może narzucać innych warunków lub terminów uzyskania niezależnej oceny edukacyjnej na koszt publiczny.

Prawo rodziców do uzyskania oceny na koszt publiczny

Rodzice mają prawo do uzyskania niezależnej oceny edukacyjnej na koszt publiczny w przypadku, gdy nie zgadzają się z oceną przeprowadzoną przez instytucję publiczną. Jeżeli rodzice zwracają się z prośbą o przeprowadzenie niezależnej oceny edukacyjnej na koszt publiczny, instytucja publiczna zobowiązana jest, bez zbędnych opóźnień:

- zainicjować właściwe procedury procesowe w celu wykazania, że jej ocena jest prawidłowa, lub
- zapewnić niezależną ocenę edukacyjną na koszt publiczny, chyba że instytucja publiczna wykaże w trakcie procesu, że ocena uzyskana przez rodziców nie spełnia kryteriów obowiązujących w instytucji publicznej.

Jeżeli instytucja publiczna zainicjuje należyte procedury procesowe, a z ostatecznej decyzji wynikać będzie, że ocena instytucji publicznej jest właściwa, rodzice w dalszym ciągu zachowują prawo do uzyskania niezależnej oceny edukacyjnej, lecz nie na koszt publiczny.

Jeżeli rodzice wnioskować będą o wydanie niezależnej oceny edukacyjnej, instytucja publiczna może zwrócić się do rodziców z prośbą o wyjaśnienie powodów, dla których sprzeciwiają się oni ocenie wydanej przez instytucję publiczną. Jednakże składanie wyjaśnień przez rodziców nie jest obowiązkowe i instytucja publiczna nie może w sposób nieuzasadniony opóźniać zarówno zapewnienia niezależnej oceny edukacyjnej na koszt publiczny, jak i rozpoczęcia właściwych procedur procesowych mających na celu potwierdzenie oceny wydanej przez instytucję publiczną.

Ocena edukacyjna zainicjowana przez rodziców

Rodzice zawsze mają prawo do uzyskania niezależnej oceny edukacyjnej przeprowadzonej przez właściwych specjalistów wskazanych przez rodziców w przypadku, gdy rodzice sami pokrywają koszt takiej oceny. W przypadku podejmowania decyzji dotyczącej zapewnienia dziecku bezpłatnej należytej edukacji publicznej (FAPE), Zespół ds. Indywidualnego Programu Nauczania (IEP) zobowiązany jest rozpatrzyć informacje uzyskane z oceny edukacyjnej zainicjowanej przez i przeprowadzonej na koszt rodziców, jeżeli spełniony został warunek zastosowania kryteriów wytyczonych przez instytucję publiczną. Wyniki oceny zainicjowanej przez rodziców i przeprowadzonej na ich koszt mogą również zostać zaprezentowane jako dowód w sprawie w trakcie należytego procesu dotyczącego dziecka.

Wniosek o ocenę wydany przez sędziego prawa administracyjnego [Administrative Law Judge (ALJ)]

Jeżeli sędzia prawa administracyjnego (ALJ) oraz Kancelaria Rozpraw Administracyjnych [Office of Administrative Hearings (OAH)] złożą wniosek o wydanie niezależnej oceny edukacyjnej, stanowiącej część procesu, ocena taka musi zostać przeprowadzona na koszt publiczny.

Poufność informacji

Rodzice zachowują prawo do przeglądania danych dotyczących ich dziecka, a także do tego by wnioskować do instytucji publicznej o skorygowanie tych danych, jeżeli według ich oceny dane te są niepoprawne. Rodzice zachowują prawo do udzielenia zgody dotyczącej ujawnienia danych ich dziecka, jednakże zgoda taka w pewnych

okolicznościach nie jest wymagana. Rodzice mają prawo oczekiwać, że instytucja publiczna utrzymywać będzie dane dotyczące ich dziecka w poufności; mają także prawo wnioskować do instytucji publicznej o zniszczenie danych edukacyjnych ich dziecka w przypadku, gdy dalsze utrzymywanie tych danych jest zbędne.

Definicje

Zniszczenie oznacza fizyczne zniszczenie lub usunięcie danych osobowych z zapisów, systemów i kartotek, tak że pozostałe informacje nie mogą zostać powiązane z danymi osobowymi.

Zapisy dotyczące procesu edukacyjnego oznaczają ten typ zapisów, które podlegają definicji „zapisy procesu edukacyjnego” w Kodeksie 34 C.F.R., § 99 (regulacje wprowadzające w życie Ustawę o rodzinnych prawach edukacyjnych i prawie do prywatności [Family Educational Rights and Privacy Act (FERPA)] z roku 1974).

Instytucja uczestnicząca oznacza każdą instytucję lub placówkę, która gromadzi, utrzymuje lub wykorzystuje dane osobowe, lub od których informacje takie można uzyskać w świetle Sekcji B Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA).

Dane osobowe obejmują:

- imię i nazwisko dziecka, rodziców dziecka lub członków rodziny,
- adres zamieszkania dziecka,
- symbol identyfikacji osobowej, np. numer ubezpieczenia społecznego, lub
- wykaz osobistych cech charakterystycznych lub inne informacje, które w dużym stopniu pewności umożliwiłyby identyfikację dziecka.

Zabezpieczenia

Każda instytucja uczestnicząca zobowiązana jest chronić poufne dane osobowe w procesie gromadzenia, przechowywania, ujawniania i niszczenia danych. Urzędnik instytucji publicznej ponosi odpowiedzialność za ochronę poufnych danych osobowych. W uzupełnieniu wymagań dotyczących powyższych zabezpieczeń proceduralnych, także prawo federalne i stanowe regulują zasady ochrony zapisów edukacyjnych. Wszyscy pracownicy instytucji publicznych odpowiedzialni za gromadzenie lub wykorzystywanie danych osobowych winni być przeszkoleni w zakresie zasad i procedur stanowych, odnoszących się do ochrony i poufności danych osobowych. Każda instytucja uczestnicząca zobowiązana jest utrzymywać dla celów kontroli publicznych zaktualizowany wykaz nazwisk i stanowisk tych pracowników instytucji publicznej, którzy mają dostęp do danych osobowych.

Zgoda

Instytucja publiczna zobowiązana jest uzyskać zgodę rodziców przed ujawnieniem danych osobowych jakiegokolwiek osobie innej, niż pracownik instytucji uczestniczącej, która gromadzi lub wykorzystuje dane w świetle Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), lub w każdym innym celu, niż spełnienie wymagań dotyczących zapewnienia dziecku bezpłatnej, należytej edukacji publicznej [FAPE] w świetle Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA). Ujawnienie danych zawartych w skierowaniu do rozpatrzenia wniosku i w procesie egzekwowania prawa, a także do władz sądowych, dotyczących doniesienia w sprawie przestępstwa popełnionego przez dziecko niepełnosprawne nie wymaga zgody rodziców w zakresie dopuszczonym przez Ustawę o rodzinnych prawach edukacyjnych i prawie do prywatności (FERPA). Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) opracował zasady i procedury dla instytucji publicznych, obejmujące sankcje, jakie Stan może wykorzystać w celu zapewnienia, że zasady i procedury te są stosowane i że spełnione są wymagania dotyczące zachowania poufności danych osobowych zgodnie z Ustawą o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) i Ustawą o rodzinnych prawach edukacyjnych i prawie do prywatności (FERPA).

Każda instytucja publiczna zobowiązana jest posiadać stosowne procedury na miejscu w celu należytego powiadomienia rodziców o wymaganiach dotyczących zachowania poufności danych osobowych, włączając w to:

- opis zakresu powiadomienia w języku ojczystym właściwym dla każdej grupy narodowej zamieszkałej w Stanie Maryland,
- informację na temat dzieci, dla których dane osobowe są przechowywane oraz rodzaj poszukiwanych informacji,

- streszczenie zasad i procedur, które muszą być przestrzegane przez instytucje uczestniczące, dotyczące przechowywania i ujawnienia danych osobowych stronom trzecim, zatrzymania danych osobowych i ich zniszczenia,
- opis zasad i procedur stosowanych w przypadku, gdy rodzice odmawiają udzielenia zgody, oraz
- opis wszystkich praw przysługujących rodzicom i dzieciom dotyczących tych informacji, w tym praw wynikających z Ustawy o rodzinnych prawach edukacyjnych i prawie do prywatności (FERPA) i przepisów wynikających z Kodeksu 34 C.F.R. § 99.

Przed uruchomieniem jakiegokolwiek procedury mającej na celu identyfikację, umiejscowienie lub wydanie oceny wymagane jest ogłoszenie lub opublikowanie zamiaru wykonania danej czynności w prasie lub mediach, lub za pośrednictwem obu tych przekazów, w takim nakładzie lub z taką częstotliwością, która zapewni zachowanie należytej staranności w celu stosownego powiadomienia o tej czynności rodziców w zgodzie z prawem.

Prawo dostępu

Każda instytucja publiczna zobowiązana jest udzielić rodzicom pozwolenia na przeprowadzenie kontroli i dokonania przeglądu zgromadzonych i utrzymywanych zapisów edukacyjnych odnoszących się do ich dziecka lub wykorzystywanych przez instytucję publiczną w celu identyfikacji, oceny i umieszczenia ich dziecka w systemie edukacyjnym oraz w celu spełnienia wymogów dotyczących zapewnienia dziecku bezpłatnej, należytej edukacji publicznej (FAPE). Instytucja publiczna zobowiązana jest podporządkować się takiemu wnioskowi bez zbędnych opóźnień przed każdym spotkaniem dotyczącym Indywidualnego Programu Nauczania (IEP), lub uruchomieniem należytych procedur procesowych, z zachowaniem 45 dniowego terminu od daty złożenia wniosku.

Prawo rodziców do przeprowadzenia kontroli i przeglądu zapisów edukacyjnych w świetle zapisów niniejszego punktu obejmuje prawo do:

- uzyskania odpowiedzi od instytucji publicznej na należycie sporządzoną prośbę o wyjaśnienie i interpretację zapisów edukacyjnych,
- złożenia wniosku do instytucji publicznej o wydanie kopii zapisów edukacyjnych, jeżeli zaniechanie wydania kopii mogłoby w sposób istotny uniemożliwić rodzicom skorzystanie z ich prawa do przeprowadzenia kontroli i przeglądu zapisów edukacyjnych, oraz
- wyznaczenia pełnomocnika rodziców, który w ich imieniu dokonywać będzie kontroli i przeglądu zapisów edukacyjnych.

Instytucja publiczna może zakładać, że rodzice uprawnieni są do dokonywania kontroli i przeglądu zapisów edukacyjnych odnoszących się do ich dziecka, chyba że instytucja publiczna została odpowiednio powiadomiona, iż w świetle obowiązującego prawa stanowego, regulującego takie zagadnienia, jak sprawowanie opieki, separacja i rozwód, rodzice nie legitymują się takimi uprawnieniami.

Zapis dostępu

Każda instytucja publiczna zobowiązana jest utrzymywać zapisy dotyczące osób innych niż rodzice oraz upoważnionych pracowników instytucji publicznej, którzy uzyskali prawo dostępu do zgromadzonych zapisów edukacyjnych, utrzymywanych lub wykorzystywanych w świetle Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych, Część B Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA). W szczególności zapisy te obejmować powinny nazwiska osób, datę udzielenia prawa dostępu oraz cel, dla którego udzielono prawa dostępu do danych. Jeżeli jakkolwiek zapis edukacyjny zawiera informacje na temat więcej niż jednego dziecka, rodzice tych dzieci mają prawo do przeprowadzenia kontroli i przeglądu wyłącznie tych zapisów, które odnoszą się do ich dziecka, lub do uzyskania informacji wyłącznie odnoszącej się do tego zapisu. Każda instytucja publiczna zobowiązana jest zapewnić na wniosek rodziców wykaz typów i lokalizację zapisów edukacyjnych zgromadzonych, utrzymywanych lub wykorzystywanych przez instytucję publiczną. Każda instytucja publiczna może obciążyć rodziców opłatą za wydanie kopii zapisów edukacyjnych, sporządzonych na ich wniosek, jeżeli opłata ta w sposób istotny nie uniemożliwia rodzicom skorzystania z przysługującego im prawa do dokonania kontroli i przeglądu zapisów edukacyjnych. Instytucja publiczna nie może pobierać opłaty za wyszukanie lub odzyskanie informacji z zapisów edukacyjnych.

Wprowadzenie zmian w zapisach edukacyjnych na wniosek rodziców

Jeżeli rodzice przekonani są, że informacje, zgromadzone, utrzymywane lub wykorzystywane w świetle Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) wprowadzone do zapisów edukacyjnych są nieprecyzyjne lub mylące,

tudzież naruszają prawo do prywatności lub inne prawa ich dziecka, mogą oni wnioskować do instytucji publicznej przechowującej te informacje o wprowadzenie stosownych zmian. Instytucja publiczna, w możliwe krótkim terminie od dnia wypłynięcia wniosku rodziców, zobowiązana jest podjąć decyzję, czy wprowadzi zmiany do zapisów zgodnie z wnioskiem rodziców. Jeżeli instytucja publiczna odmówi wprowadzenia zmian zgodnie z wnioskiem rodziców, zobowiązana jest ona poinformować rodziców o swej odmowie i powiadomić rodziców o ich prawie do formalnego zakwestionowania zapisów edukacyjnych. Postępowanie w tej sprawie musi zostać przeprowadzone zgodnie z przepisami Ustawy o rodzinnych prawach edukacyjnych i prawie do prywatności (FERPA) opisanymi w Kodeksie 34 C.F.R. § 99.22.

Instytucja publiczna zobowiązana jest, na wniosek rodziców, zagwarantować rodzicom możliwość zakwestionowania zapisów edukacyjnych, w celu zapewnienia, że zapisy edukacyjne są precyzyjne, jasne i nie naruszają prawa do prywatności lub innych praw dziecka. Jeżeli w wyniku procesu sądowego, instytucja publiczna przyjmie decyzję, że zapisy edukacyjne są nieprecyzyjne, mylące lub w inny sposób naruszają prawo do prywatności lub inne prawa dziecka, instytucja publiczna zobowiązana będzie do wprowadzenia stosownych zmian oraz do poinformowania rodziców na piśmie i w odpowiednim trybie o wprowadzonych zmianach. Jeżeli, w wyniku procesu sądowego, instytucja publiczna przyjmie decyzję, że zapisy edukacyjne są precyzyjne, jasne i w żaden sposób nie naruszają prawa do prywatności lub innych praw dziecka, zobowiązana ona jest poinformować rodziców o ich prawie do wprowadzenia do zapisów edukacyjnych, utrzymywanych przez tę instytucję, oświadczenia komentującego dany zapis lub przedstawić wszelkie uzasadnienia wykazujące niezgodność z decyzją instytucji publicznej. Wszelkie wyjaśnienia wprowadzone do zapisów edukacyjnych dziecka muszą:

- być zachowane przez instytucję publiczną jako część zapisu edukacyjnego dziecka i utrzymywane tak długo, jak zapis dotyczący kwestionowanej informacji utrzymywany jest przez instytucję publiczną i
- być ujawnione każdej stronie wnioskującej o wydanie kopii zapisów edukacyjnych dziecka lub informacji kwestionowanej.

Procedury niszczenia informacji

Instytucja publiczna zobowiązana jest poinformować rodziców o fakcie, że dane osobowe ich dziecka zgromadzone, utrzymywane i wykorzystywane w świetle Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) nie są już potrzebne w celu dalszego świadczenia nauczania na rzecz ich dziecka. Na prośbę rodziców dane te muszą zostać zniszczone. Niemniej stały zapis dotyczący imienia i nazwiska dziecka, adresu zamieszkania i numeru telefonu, ocen dziecka, list obecności, zajęć, w których dziecko uczestniczyło, promocji do klas następnych i zakończonych poziomów kształcenia mogą w dalszym ciągu być utrzymywane bez ograniczeń czasowych.

Prawa dziecka

W świetle Ustawy o rodzinnych prawach edukacyjnych i prawie do prywatności (FERPA), prawa rodzicielskie odnoszące się do zapisów edukacyjnych dziecka przechodzą na dziecko wraz z ukończeniem przez dziecko 18 roku życia, z zastrzeżeniem, że poziom niepełnosprawności dziecka uniemożliwia nadanie mu nieograniczonej mocy czynności prawnych w świetle prawa stanowego. Jeżeli rodzice, zgodnie z Częścią B Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) prześlą prawa dziecku, które osiągnęło pełnoletność, przekazane muszą zostać jednocześnie prawa związane z zapisami edukacyjnymi. Jednakże instytucja publiczna zobowiązana jest zagwarantować rodzicom i dziecku wszelkie wymagane powiadomienia w rozumieniu Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA). W celu uzyskania szczegółowych informacji, patrz „Przekazanie praw rodzicielskich po osiągnięciu pełnoletności”.

Informacja na temat środków dyscyplinujących

Instytucja publiczna może zawrzeć w zapisach edukacyjnych dziecka informację na temat wszelkich bieżących lub wcześniej stosowanych środków dyscyplinujących podjętych w stosunku do dziecka i przekazywać te informacje. W takim samym zakresie informacja o zastosowaniu środków dyscyplinujących odnosi się do i jest przekazana w przypadku zapisów edukacyjnych dzieci pełnosprawnych. Informacja taka może zawierać opis zachowań dziecka, które wymagały zastosowania środków dyscyplinujących, opis zastosowanych środków dyscyplinujących oraz wszelkie inne informacje mające związek z zapewnieniem bezpieczeństwa dziecku i innych osób w otoczeniu dziecka. Jeżeli dziecko zostaje przeniesione do innej szkoły, przekaz zapisów edukacyjnych dziecka musi obejmować zarówno aktualne dane dotyczące Indywidualnego Programu Nauczania (IEP) dziecka, a także wszelkie informacje dotyczące bieżących lub wcześniej stosowanych środków dyscyplinujących.

Dyscyplinowanie dzieci niepełnosprawnych

W przypadku, gdy instytucja publiczna zastosuje środki dyscyplinujące, rodzice mają prawo odwołania się do określonych procedur i ochrony. Po usunięciu dziecka ze szkoły na okres przekraczający 10 dni w roku szkolnym za naruszenie uczniowskiego kodeksu zachowania, dziecko musi mieć dostęp do pobierania nauki.

Definicje

Dla celów niniejszej części dokumentu zastosowanie mają następujące definicje:

- Substancja podlegająca kontroli oznacza lek/narkotyk lub inną substancję opisaną w załącznikach I, II, III, IV lub V w sekcji 202(c) Prawa o kontroli obrotu lekami [Controlled Substances Act] (21 U.S.C. 812(c)).
- Lek/narkotyk nielegalny oznacza substancję kontrolowaną, lecz nie obejmuje substancji posiadanej legalnie lub wykorzystywanej pod nadzorem uprawnionego specjalisty medycznego, lub która posiadana jest legalnie lub wykorzystywana pod nadzorem jakiegokolwiek innej uprawnionej osoby w ramach Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) lub wszelkich innych regulacji wynikających z prawa federalnego.
- Broń w znaczeniu „broń niebezpieczna” opisana w paragrafie (2) pierwszej podsekcji (g) sekcji 930 rozdziału 18, Kodeksu Stanów Zjednoczonych [United States Code].
- Poważne obrażenie ciała oznacza takie obrażenie ciała, które powodują istotne ryzyko śmierci, wysoce dolegliwy ból fizyczny, przedłużające się i oczywiste oszpeccenie lub przedłużająca się utrata lub uszkodzenie funkcji części ciała, organu lub władz umysłowych (18 U.S.C. 13645(h)(3)).

Uprawnienia personelu szkolnego

Szkoła może usunąć dziecko niepełnosprawne, które narusza kodeks zachowania przez okres nieprzekraczający 10 dni szkolnych, za każde naruszenie, zgodnie z regulaminem dyscyplinarnym stosowanym w stosunku do wszystkich dzieci, chyba że zostało ustalone, iż usunięcie takie stanowi jednocześnie zmianę miejsca edukacji na:

- tymczasowe, alternatywne miejsce nauczania,
- inne miejsce nauczania, lub
- zawieszenie.

Jeżeli usunięcia (10 dni lub mniej w każdym przypadku) skumulują się do ilości przekraczającej 10 dni szkolnych, Zespół Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP) ustali zakres wymaganych czynności, zmierzających do tego, by dziecko mogło uczestniczyć w ogólnym programie zajęć i realizować zadania wyznaczone przez Zespół (IEP).

Analizując poszczególne przypadki, szkoła może rozważyć okoliczności szczególne i zdecydować, czy zmiana miejsca jest właściwym rozwiązaniem dla dziecka niepełnosprawnego, które narusza kodeks zachowania. Zmiana miejsca obejmuje usunięcie na okres przekraczający 10 kolejnych dni lub serię usunięć stanowiącej pewien schemat. W przypadku, gdy czynności dyscyplinujące skutkują zmianą miejsca, instytucja publiczna w dniu powzięcia decyzji sporządza odpowiednią informację, załączając dokument opisujący zabezpieczenia proceduralne.

Ustalenie objawów

W terminie do 10 dni szkolnych od wydania każdej decyzji nakładającej obowiązek zmiany miejsca w wyniku naruszenia kodeksu zachowania, rodzice i Zespół Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP) zobowiązani są dokonać przeglądu wszelkich odnośnych informacji w aktach dziecka, w tym Indywidualnego Programu Nauczania dziecka, wszelkiego rodzaju obserwacji przedstawionych przez nauczycieli oraz wszelkich innych informacji zapewnionych przez rodziców w celu ustalenia, czy kwestionowane zachowanie:

- było spowodowane przez lub miało bezpośredni i istotny związek z niepełnosprawnością dziecka, lub
- stanowiło bezpośredni rezultat zaniechania zastosowania Indywidualnego Programu Nauczania dziecka przez instytucję publiczną.

Jeżeli Zespół Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP) ustali, że zastosowanie ma któreś z wyżej wymienionych przypadków, zachowanie zostanie określone jako objaw niepełnosprawności dziecka.

Jeżeli zachowanie dziecka stanowiło objaw jego niepełnosprawności, Zespół Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP) zobowiązany jest:

- przeprowadzić funkcjonalną ocenę zachowania i wdrożyć behawioralny plan interwencyjny, w przypadku gdy instytucja publiczna jeszcze tego nie zrobiła,
- dokonać przeglądu i modyfikacji behawioralnego planu interwencyjnego w przypadku, gdy instytucja publiczna taki plan już wdrożyła, tak aby plan koncentrował się na zachowaniach bieżących, oraz
- ponownie przyjąć dziecko do placówki, z której zostało usunięte, chyba że rodzice i instytucja publiczna w porozumieniu ustalą, że zmiana miejsca stanowić będzie część modyfikacji behawioralnego planu interwencyjnego, za wyjątkiem sytuacji, gdzie dziecko zostało usunięte do tymczasowego miejsca edukacji za posiadanie narkotyków, broni lub za spowodowanie poważnych obrażeń ciała.

Jeżeli zachowanie nie stanowi objawu niepełnosprawności dziecka, personel szkolny może zdyscyplinować dziecko w taki sam sposób, jaki stosowany jest w stosunku do innych dzieci, z zastrzeżeniem, że świadczenie nauczania nie może zostać przerwane.

Zmiana miejsca

Jeżeli dziecko zostało usunięte na okres przekraczający 10 dni, co skutkuje zmianą miejsca nauczania, niezależnie od tego, czy zachowanie stanowiło objaw niepełnosprawności dziecka, lub gdy dziecko zostało usunięte do tymczasowego alternatywnego miejsca nauczania (IAES) za posiadanie narkotyków, broni lub za spowodowanie poważnych obrażeń ciała, dziecko w dalszym ciągu otrzymuje świadczenia, które mają mu umożliwić powrót do uczestnictwa w ogólnym programie nauczania, pomimo, że nauczanie to świadczone będzie w innym miejscu nauczania, oraz umożliwić mu dokonywanie postępów w realizacji zadań wyznaczanych przez Zespół Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP). Dziecko musi także podlegać stosownej ocenie funkcjonalnej interwencji behawioralnej oraz świadczeniom związanym z interwencją behawioralną, a także modyfikacjom planu opracowanym w taki sposób, by koncentrował się on na problemach behawioralnych dziecka oraz by zachowania te nie miały więcej miejsca. Zespół Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP) określa właściwy zakres świadczeń oraz miejsce, w których czynności te będą świadczone.

Tymczasowe alternatywne miejsce nauczania

Szkoła może usunąć dziecko do tymczasowego alternatywnego miejsca nauczania na okres nieprzekraczający 45 dni szkolnych, niezależnie od tego, czy zachowanie dziecka określone zostało jako objaw niepełnosprawności dziecka, w przypadkach, gdy dziecko:

- wnosi na teren szkoły lub posiada w szkole broń, lub w jakimkolwiek obiekcie szkoły, w świetle praw stanowych lub przepisów lokalnej instytucji publicznej;
- będąc w szkole, na terenie szkoły, lub w jakimkolwiek obiekcie szkolnym, świadomie posiada lub używa nielegalne leki/narkotyki, lub sprzedaje, tudzież namawia do sprzedaży, substancje pod kontrolą w świetle przepisów stanowych lub lokalnej instytucji publicznej, **lub**
- będąc w szkole, na terenie szkoły, lub w jakimkolwiek obiekcie szkolnym, dziecko spowodowało poważne obrażenia ciała innej osoby w świetle przepisów stanowych lub lokalnej instytucji publicznej.

Odwolanie od zastosowanych środków dyscyplinujących

Jeżeli rodzice nie zgadzają się z decyzją dotyczącą ustalenia objawów zachowania lub z każdą inną decyzją wynikającą z zastosowania środków dyscyplinujących, rodzice mogą złożyć skargę do Kancelarii Rozpraw Administracyjnych (OAH) i do instytucji publicznej w związku z należyтым procesem. Jeżeli instytucja publiczna jest przekonana, iż wysoce prawdopodobne jest, że utrzymanie aktualnego miejsca nauczania dziecka w istotny sposób skutkować może skrzywdzeniem samego dziecka lub innych osób, instytucja publiczna może skierować skargę do Kancelarii Rozpraw Administracyjnych (OAH) i do rodziców w związku z należyтым procesem.

Sędzia prawa administracyjnego (ALJ), postępując zgodnie z procedurami opisanymi w rozdziale „Rozwiązywanie sporów” niniejszego dokumentu, przeprowadza właściwy proces sądowy. Proces ten powinien rozpocząć się w terminie do 20 dni szkolnych od daty złożenia skargi w związku z należyтым procesem, i powinien zakończyć się wydaniem decyzji w terminie do 10 dni szkolnych od daty zakończenia procesu.

Podjmując decyzję w trybie odwołania od nałożonych środków dyscyplinujących, sędzia prawa administracyjnego (ALJ) może:

- nakazać powrót dziecka do placówki, z której zostało ono usunięte, lub
- nakazać przeniesienie dziecka do właściwego tymczasowego alternatywnego miejsca nauczania na okres nieprzekraczający 45 dni szkolnych, jeżeli sędzia (ALJ) zdecyduje, że utrzymanie aktualnego miejsca nauczania dziecka stanowi ryzyko skrzywdzenia samego dziecka i innych osób.

Jeżeli skarga w związku z należyтым procesem składana jest przez rodziców lub przez instytucję publiczną, dziecko pozostaje w tymczasowym alternatywnym miejscu edukacyjnym oczekując na decyzję sędziego prawa administracyjnego (ALJ), lub do momentu wygaśnięcia okresu usunięcia dziecka (nieprzekraczającego 45 dni szkolnych), w zależności od tego, które z powyższych zdarzeń nastąpi wcześniej, chyba że rodzice i instytucja publiczna dojdą do innego porozumienia.

Dziecko niezakwalifikowane

Dzieci, które nie zostały zakwalifikowane do grupy dzieci podlegających nauczaniu specjalnemu i które wykazują zachowanie naruszające wszelkie reguły lub kodeks zachowania, mogą domagać się zapewnienia ochrony, jeżeli instytucja publiczna posiadała wiedzę, że dziecko jest dzieckiem niepełnosprawnym przed naruszeniem przez dziecko powyższych zasad zachowania. Uznaje się, że instytucja publiczna posiadała stosowną wiedzę, jeżeli przed dojściem do zachowania skutkującego zastosowaniem środków dyscyplinujących miały miejsce poniższe zdarzenia:

- rodzice na piśmie, skierowanym do nadzoru, administracji instytucji publicznej, lub nauczyciela dziecka wyrazili zaniepokojenie, że ich dziecko może wymagać świadczenia nauczania specjalnego i usług powiązanych,
- rodzice zwrócili się z wnioskiem o wydanie oceny, lub
- nauczyciel dziecka lub inny pracownik szkoły wyrazili zaniepokojenie dotyczące wzorca zachowań reprezentowanego przez dziecko, kierując swoje uwagi bezpośrednio do dyrektora placówki nauczania specjalnego lub innej jednostki nadzorującej w ramach instytucji publicznej.

Uznaje się, że instytucja publiczna nie miała stosownej wiedzy w przypadku, gdy:

- rodzice odmówili udzielenia zgody instytucji publicznej na przeprowadzenie oceny ich dziecka,
- rodzice odmówili udzielenia zgody instytucji publicznej na objęcie dziecka specjalnym programem nauczania, lub
- dziecko zostało ocenione i ustalono, że dziecko nie jest dzieckiem niepełnosprawnym w rozumieniu Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA).

Jeżeli instytucja publiczna nie posiada stosownej wiedzy dotyczącej tego, czy dziecko jest niepełnosprawne przed zastosowaniem środków dyscyplinujących, dziecko może podlegać środkom dyscyplinującym takim samym, jak te stosowane wobec dzieci pełnosprawnych, zachowujących się w podobny sposób.

Jeśli rodzice złożyli wniosek o przeprowadzenie oceny w czasie, w którym ich dziecko pozostaje pod działaniem środków dyscyplinujących, ocena powinna zostać przeprowadzona w jak najszybszym trybie. W oczekiwaniu na wynik oceny, dziecko pozostaje w miejscu edukacyjnym wyznaczonym przez władze szkoły. Jeżeli, na podstawie oceny przeprowadzonej przez instytucję publiczną i informacji przedstawionych przez rodziców, ustalono, że dziecko jest dzieckiem niepełnosprawnym, instytucja publiczna zobowiązana jest zapewnić świadczenie nauczania specjalnego oraz usług powiązanych, a także wszelkich zabezpieczeń proceduralnych dotyczących środków dyscyplinujących, mających zastosowanie do dzieci niepełnosprawnych.

Przekazanie do rozpatrzenia oraz egzekwowanie prawa i władze sądowe

Ustawa o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) nie zabrania instytucjom publicznym składania właściwym władzom zawiadomień o popełnieniu przestępstwa i egzekwowania prawa. Władze sądowe mogą wykonywać swoje

kompetencje stosując prawo federalne i stanowe w odniesieniu do przestępstw popełnionych przez dziecko niepełnosprawne. Każda instytucja publiczna zgłaszająca popełnienie przestępstwa zobowiązana jest dostarczyć właściwym władzom kopie zapisów nauczania specjalnego i nałożonych na dziecko środków dyscyplinujących w zakresie określonym przez Kodeks COMAR 13A.08.02, Zapisy dotyczące uczniów. Informacje takie przekazywane są za zgodą rodziców, lub bez zgody rodziców w przypadkach określonych prawem.

Jednostronne przeniesienie dziecka przez rodziców do szkoły prywatnej na koszt publiczny

Ustawa o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) nie wymaga, aby instytucja publiczna ponosiła koszt edukacji, w tym nauczania specjalnego i usług powiązanych, świadczonej na rzecz dziecka niepełnosprawnego przez szkołę prywatną, jeżeli instytucja publiczna zapewniła nieodpłatnie dostęp do takiej edukacji (FAPE), lecz mimo tego, rodzice podjęli decyzję by swoje dziecko umieścić w szkole prywatnej.

Ustawa o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) nie wymaga, aby instytucja publiczna ponosiła koszt edukacji, w tym nauczania specjalnego i usług powiązanych, świadczonej na rzecz dziecka niepełnosprawnego przez szkołę prywatną, jeżeli instytucja publiczna zapewniła nieodpłatnie dostęp do takiej edukacji (FAPE), lecz mimo tego rodzice podjęli decyzję by swoje dziecko umieścić w szkole prywatnej. Jednakże instytucja publiczna zobowiązana jest włączyć dziecko do grupy dzieci przeniesionych do szkół prywatnych przez rodziców zgodnie z prawem federalnym. Spory wynikające pomiędzy rodzicami i instytucją publiczną, dotyczące zapewnienia dziecku bezpłatnej, należytej edukacji publicznej (FAPE) i wynikającej z tego odpowiedzialności finansowej, podlegają rozstrzygnięciom sądowym zgodnie procedurami wynikającymi z Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA). W celu uzyskania szczegółowych informacji, patrz: „Rozwiązywanie sporów”.

Jeżeli dziecko niepełnosprawne uprzednio objęte było programem nauczania specjalnego i usług powiązanych pod nadzorem instytucji publicznej i rodzice przenieśli dziecko do prywatnego przedszkola tudzież podstawowej lub średniej szkoły prywatnej bez zgody lub rozpatrzenia instytucji publicznej, sędzia prawa administracyjnego (ALJ) lub sąd mogą orzec, że instytucja publiczna zobowiązana jest zwrócić rodzicom koszt tego przeniesienia w przypadku, gdy sędzia prawa administracyjnego (ALJ) lub sąd dojdą do wniosku, że instytucja publiczna nie zapewniła dziecku bezpłatnej, należytej edukacji publicznej (FAPE) w wymaganym czasie przed przeniesieniem dziecka do szkoły prywatnej, oraz że umieszczenie dziecka w szkole prywatnej jest właściwe. Sędzia i sąd mogą uznać samodzielne przeniesienie dziecka przez rodziców do szkoły prywatnej za właściwe nawet wtedy, gdy nie spełnia ona standardów, jakie mają zastosowanie w przypadku edukacji świadczonej przez instytucje publiczne.

Ograniczenie zwrotu kosztów

Zwrot kosztów może zostać zredukowany lub wstrzymany przez sędziego prawa administracyjnego (ALJ) lub sąd, jeżeli:

- podczas ostatniego spotkania Zespołu Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP) z rodzicami przed usunięciem dziecka ze szkoły publicznej, rodzice nie poinformowali Zespołu Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP) o tym, że odrzucają ofertę umieszczenia dziecka w placówce edukacyjnej zaproponowanej przez instytucję publiczną zapewniającą dziecku bezpłatną, należytą edukację publiczną (FAPE), a także nie wyrazili swoich obaw lub nie zgłosili intencji przeniesienia dziecka do szkoły prywatnej na koszt publiczny, lub
- w okresie co najmniej dziesięciu (10) dni roboczych (w tym, w każdym dniu roboczym występującym w czasie wakacji), przed usunięciem dziecka przez rodziców ze szkoły publicznej, rodzice nie powiadomili instytucji publicznej na piśmie o ich zamiarze usunięcia dziecka ze szkoły publicznej i nie wyrazili swojego zaniepokojenia dotyczącego umieszczenia ich dziecka w placówce publicznej, lub
- przed usunięciem przez rodziców dziecka ze szkoły publicznej, instytucja publiczna wcześniej poinformowała rodziców zachowując wymagania powiadomienia pisemnego o swoim zamiarze przeprowadzenia oceny dziecka (włączając oświadczenie, dotyczące celu przeprowadzenia właściwej oceny), lecz rodzice nie dopuścili dziecka do takiej oceny, lub
- na podstawie ustaleń sądowych dotyczących braku zasadności postępowania rodziców.

Spełniając wymagania odnoszące się do zawiadomień opisanych powyżej, zwrot kosztów ponadto:

- nie zostanie zredukowany lub wstrzymany w stosunku do rodziców, którzy nie przedstawili takiego zawiadomienia, jeżeli:
  - instytucja publiczna uniemożliwiła rodzicom przedstawienie stosownego zawiadomienia,
  - rodzice nie otrzymali pisemnego zawiadomienia spełniającego wymagania przepisów dotyczących zawiadomień w rozumieniu Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), opisanych powyżej,
  - zastosowanie się do wymagań dotyczących zawiadomień stworzyłoby prawdopodobieństwo wyrządzenia dziecku fizycznej/cielesnej krzywdy, oraz
- Zwrot kosztów nie może zostać zredukowany lub wstrzymany na podstawie niezależnej decyzji sądu lub sędziego prawa administracyjnego (ALJ) w przypadku, gdy rodzice nie przedstawili stosownego zawiadomienia, jeżeli:
  - rodzice są analfabetami lub nie posługują się językiem angielskim, lub
  - zastosowanie się do wymagań odnoszących się do zawiadomień opisanych powyżej stworzyłoby prawdopodobieństwo wyrządzenia dziecku fizycznej/cielesnej krzywdy.

Przekazanie praw rodzicielskich po osiągnięciu pełnoletności

W Stanie Maryland prawa rodzicielskie po osiągnięciu pełnoletności nie są przekazywane dzieciom niepełnosprawnym, za wyjątkiem okoliczności szczególnych.

W świetle prawa Stanu Maryland w pewnych szczególnych okolicznościach wszelkie prawa nadane rodzicom w rozumieniu Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) zostaną przekazane dziecku niepełnosprawnemu. Przekazanie praw następuje w momencie ukończenia przez dziecko 18 roku życia, jeżeli dziecko nie zostało uznane za niekompetentne w rozumieniu prawa stanowego **oraz** jeśli istnieje dokumentacja potwierdzająca, że:

- rodzice są nieosiągalni lub nieznani, a dziecko wnosi o przekazanie tych praw dziecku, a nie osobie wyznaczonej na rodzica zastępczego,
- rodzice nie uczestniczyli w procesie podejmowania decyzji dotyczącej objęcia dziecka programem nauczania specjalnego pomimo wielu prób podejmowanych przez instytucję publiczną przez miniony rok, mających na celu zaangażowanie rodziców do tego procesu,
- rodzice potwierdzili, iż odrzucają propozycję uczestniczenia w procesie podejmowania decyzji dotyczącej objęcia dziecka programem nauczania specjalnego,
- rodzice nie mogą uczestniczyć w procesie podejmowania decyzji dotyczącej objęcia dziecka programem nauczania specjalnego ze względu na przewlekłe leczenie szpitalne, przebywanie w instytucji zamkniętej lub z powodu ciężkiej choroby lub niedołęstwa jednego lub obojga rodziców, i rodzice wyrazili zgodę na przeniesienie tych praw na dziecko,
- rodzice nie mogą uczestniczyć w procesie podejmowania decyzji dotyczącej objęcia dziecka programem nauczania specjalnego ze względu na okoliczności nadzwyczajne pozostające poza ich kontrolą, i rodzice wyrazili zgodę na przeniesienie tych praw na dziecko, **lub**
- dziecko zamieszkuje poza domem rodziców i nie pozostaje na wychowaniu lub pod opieką innej instytucji publicznej.

Jeżeli rodzice dziecka niepełnosprawnego, z którymi zamieszkuje dziecko, nie wyrażą zgody na przekazanie praw dziecku w momencie ukończenia przez dziecko 18 roku życia, a dziecko nie zostało uznane za niekompetentne w świetle prawa stanowego, każda ze stron może wnieść skargę w związku z należyty procesem w celu ustalenia, czy prawa te powinny zostać przekazane.

Jeżeli dziecko niepełnosprawne reprezentowane jest przez rodzica zastępczego zgodnie z prawem federalnym i stanowym, instytucja publiczna zobowiązana jest zapewnić wszelkie pisemne zawiadomienia wymagane prawem stanowym i federalnym zarówno dziecku, jak i rodzicowi zastępczemu. Wszelkie inne prawa zapewnione rodzicowi zastępczemu w rozumieniu Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) zostaną przekazane dziecku, jeżeli dziecko nie zostało uznane za niekompetentne w rozumieniu prawa stanowego, **i** jeżeli dziecko wnosi o przeniesienie tych praw dziecku.

Rozwiązywanie sporów

Poniżej opisane zostały dostępne dla rodziców i instytucji publicznych procedury rozwiązywania sporów powstałych pomiędzy nimi, dotyczące programu nauczania specjalnego ich dziecka i usług powiązanych. Procedury te obejmują takie metody rozwiązywania sporów, jak mediacja, skarga stanowa [State complaint] i skarga w związku z należytyym procesem [due process complaint].

Mediacja

Mediacja jest procesem, który można wprowadzić w celu rozwiązania sporu powstałego pomiędzy rodzicami dziecka niepełnosprawnego, a instytucją publiczną odpowiedzialną za edukację dziecka.

Mediację prowadzi urzędnik Kancelarii Rozpraw Administracyjnych (OAH), który ma odpowiednie kwalifikacje i został odpowiednio przeszkolony w zakresie skutecznych technik mediacyjnych. Osoba wyznaczona przez Kancelarię Rozpraw Administracyjnych (OAH) nie może stanowić konfliktu interesów zarówno na płaszczyźnie prywatnej, jak i zawodowej.

- Mediacja, w tym organizacja spotkań z rodzicami mających na celu zachęcenie rodziców do wzięcia udziału w mediacji, nie jest prowadzona na koszt rodziców lub instytucji publicznej odpowiedzialnej za edukację dziecka.
- Wniosek o wszczęcie mediacji kierowany jest do instytucji publicznej odpowiedzialnej za edukację dziecka i do Kancelarii Rozpraw Administracyjnych (OAH). W celu zapewnienia pomocy rodzicom w wypełnieniu wniosku o mediację, stosowny formularz udostępniony został na stronie internetowej instytucji publicznej oraz na stronie Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE), pod adresem: www.marylandpublicschools.org
W celu uzyskania dalszej pomocy należy skontaktować się z Biurem Nauczania Specjalnego instytucji publicznej lub Wydziałem Nauczania Specjalnego/Służb Wczesnej Interwencji Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE) pod numerem telefonu: (410) 767-7770.
- W trakcie mediacji rodzice i instytucja publiczna mogą korzystać z pomocy i doradztwa adwokata.
- Zwyczajowo termin podjęcia rozmów mediacyjnych ustala się na okres do 20 dni od daty otrzymania pisemnego wniosku, w miejscu dogodnym dla rodziców i instytucji publicznej.
- Rozmowy mediacyjne prowadzone są za zamkniętymi drzwiami. Dyskusje powstałe podczas mediacji zostaną zachowane w poufności i nie mogą być wykorzystane jako dowód w żadnych dalszych procedurach procesowych lub powództwie cywilnym. Rodzice lub instytucja publiczna mogą zostać poproszeni o podpisanie zobowiązania do zachowania poufności przed rozpoczęciem rozmów mediacyjnych.
- Porozumienie osiągnięte przez strony na podstawie mediacji musi zostać zapisane w formie umowy, która może zostać wyegzekwowana przez każdy sąd stanowy posiadający uprawnienia do rozstrzygania tego typu spraw lub przez okręgowy sąd federalny.
- Instytucja publiczna nie może skorzystać z mediacji w celu odrzucenia lub odroczenia prawa rodziców do wystąpienia na drogę sądową składając skargę w związku z należytyym procesem.

Spotkanie mające na celu zachęcenie rodziców do skorzystania z mediacji

Instytucja publiczna może zaproponować rodzicom, którzy zdecydowali nie skorzystać z możliwości mediacji, zorganizowanie spotkania w czasie i miejscu dogodnym dla rodziców, w celu wyjaśnienia korzyści wynikających z mediacji i zachęcenia ich do skorzystania z tego rozwiązania.

Różnica pomiędzy skargą stanową i skargą w związku z należyтым procesem

W uzupełnieniu mediacji, w celu rozwiązania sporu z instytucją publiczną, rodzice mają prawo skorzystania z procedury skargi stanowej lub skargi w związku z należyтым procesem. Procedury te rządzą się różnymi regulami i zasadami.

Regulacje wynikające z Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) wprowadzają oddzielne procedury dla skarg stanowych i dla skarg w związku z należyтым procesem. Zgodnie z wyjaśnieniem podanym poniżej, każda osoba fizyczna lub prawna może wnieść o skargę stanową, twierdząc, iż instytucja publiczna naruszyła przepis Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA). Wyłącznie rodzice lub instytucja publiczna mogą wnosić skargę związku z należyтым procesem w każdej sprawie związanej z identyfikacją, oceną, lub miejscem edukacji dziecka niepełnosprawnego, lub zapewnienia dziecku bezpłatnej, należytej edukacji publicznej (FAPE).

Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) zobowiązany jest rozpatrzyć skargę stanową w terminie do 60 dni kalendarzowych, chyba że termin ten został właściwie przedłużony. Sędzia prawa administracyjnego (ALJ) zobowiązany jest rozpoznać skargę związku z należyтым procesem (jeżeli nie została ona rozwiązana na podstawie spotkania polubownego lub mediacji) oraz wydać decyzję na piśmie w terminie do 45 dni kalendarzowych po wygaśnięciu okresu rozwiązania sprawy, chyba że sędzia (ALJ) udzieli szczególnego przedłużenia terminu na prośbę rodziców lub instytucji publicznej.

W celu szczegółowego zapoznania się i porównania obu procedur, patrz załącznik do niniejszego dokumentu.

Skarga stanowa

Osoby fizyczne i organizacje mają prawo złożyć skargę stanową do Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE). Aby Stan Maryland mógł przeprowadzić dochodzenie, skarga złożona na piśmie musi spełniać szczególne kryteria zgodnie z wymaganiami regulacji Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA).

Jeżeli osoba fizyczna lub organizacja są przekonane, że instytucja publiczna naruszyła federalne lub stanowe prawo lub przepisy dotyczące nauczania specjalnego, lub że instytucja publiczna nie zastosowała się do decyzji wydanej w trybie skargi w związku z należyтым procesem, może zostać złożona skarga stanowa. Skarga stanowa musi zostać skierowana do Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE), do rąk Kuratora Stanowego [Assistant State Superintendent], w Wydziale Nauczania Specjalnego/Służb Wczesnej Interwencji [Division of Special Education/Early Intervention Services], Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE), 200 West Baltimore Street, Baltimore, Maryland 21201. Osoba fizyczna i organizacja, które składają skargę stanową do Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE) zobowiązane są jednocześnie do przesłania kopii skargi do instytucji publicznej. W celu uzyskania pomocy przy składaniu skargi na stronie internetowej Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE), pod adresem www.marylandpublicschools.org udostępniono szczegółowe procedury i formularz. Informacje można też uzyskać w Dziale Rozpatrywania Skarg i Należytych Procesów [Division's Complaint Investigation and Due Process Branch], pod numerem telefonu 410-767-7770.

Skarga stanowa powinna zawierać:

- oświadczenie, że instytucja publiczna naruszyła wymagania prawa federalnego lub stanowego,
- opis faktów, na podstawie których oświadczenie to zostało złożone,
- podpis i dane kontaktowe osoby/organizacji składającej skargę, oraz
- jeżeli skarga stanowa dotyczy rzekomego naruszenia prawa w stosunku do konkretnego dziecka:
  - imię, nazwisko oraz adres zamieszkania dziecka,
  - nazwa szkoły, do której dziecko uczęszcza,
  - w przypadku dziecka bezdomnego lub młodocianego, dostępne informacje kontaktowe dziecka oraz nazwę szkoły, do której dziecko uczęszcza,

- opis i charakter problemu dziecka, w tym fakty związane z problemem, oraz
- proponowane rozwiązanie problemu w zakresie znanym i dostępnym stronie w czasie składania skargi Stanowej.

Skarga stanowa musi dotyczyć naruszenia, które miało miejsce nie wcześniej, niż jeden rok przed otrzymaniem skargi stanowej. Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) zobowiązany jest wydać rozpoznanie w terminie do 60 dni kalendarzowych od daty otrzymania skargi stanowej. Termin ten może zostać przedłużony w przypadku, gdy:

- zaistniały wyjątkowe okoliczności dotyczące danej skargi, lub
- rodzice i instytucja publiczna dobrowolnie wyraziły zgodę na przedłużenie terminu w celu podjęcia mediacji lub innych środków rozwiązania sporu.

Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) powinien co najmniej:

- przeprowadzić niezależne dochodzenie na miejscu, jeżeli dochodzenie takie jest niezbędne,
- zapewnić, aby do skargi można było załączyć dodatkowe informacje, ustnie lub pisemnie, dotyczące zarzutów przedstawionych w skardze stanowej,
- dokonać przeglądu wszystkich odnośnych informacji oraz dokonać indywidualnych ustaleń dotyczących tego, czy instytucja publiczna naruszyła prawo federalne lub stanowe, i
- wydać pisemną decyzję dotyczącą skargi i instytucji publicznej, która odpowiadać będzie na wszystkie zarzuty przedstawione w skardze i zawierać będzie rozpoznanie faktów i wnioski.

Decyzja ta będzie także zawierać uzasadnienie decyzji ostatecznej i procedury skutecznego zastosowania ostatecznej decyzji, jeśli zajdzie taka potrzeba, w tym czynności związane z pomocą techniczną, negocjacje i czynności korygujące w celu pełnego zastosowania decyzji. Jeżeli Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) ustali, że instytucja publiczna nie zapewniła właściwych świadczeń i usług, ostateczna decyzja wydana na piśmie powinna precyzować, w jaki sposób instytucja publiczna zobowiązana zostanie do przeprowadzenia czynności naprawczych, wynikających z braku zapewnienia przez nią tych świadczeń i usług w stopniu odpowiednim do potrzeb dziecka, oraz określać przyszły tryb postępowania instytucji publicznej w odniesieniu wszystkich dzieci niepełnosprawnych.

Rozwiązanie skargi stanowej

Zachęca się do stosowania innych dostępnych metod, takich jak mediacja i inne mniej formalne metody rozwiązywania sporów. Jeżeli strony rozwiążą skargę, Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) nie musi przeprowadzać dochodzenia w rozumieniu przepisów federalnych.

Rozwiązanie skargi stanowej, która jest przedmiotem należytego procesu sądowego

Jeżeli do Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE) wpłynie skarga stanowa, która stanowi także część należytego procesu sądowego, lub jeżeli skarga stanowa obejmuje wiele spraw, z których jedna lub więcej stanowią część należytego procesu sądowego, Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) zobowiązany jest wydzielić każdą część skargi stanowej wskazanej w należyтым procesie sądowym do momentu uzyskania decyzji należytego procesu sądowego. Jednakże każda sprawa przedstawiona w skardze stanowej niebędąca częścią należytego procesu sądowego musi zostać rozpatrzona zgodnie z terminami i procedurami opisanymi powyżej. Jeżeli w odniesieniu do sprawy podniesionej w skardze Stanowej, dla której wcześniej wydano decyzję należytego procesu sądowego, w którym występowały te same strony, decyzja ta jest wiążąca i Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) zobowiązany jest powiadomić powoda o skuteczności tej decyzji.

Skarga w związku z należyтым procesem

Rodzice i instytucja publiczna mogą wnieść skargę w związku z należyтым procesem w odniesieniu do każdej sprawy związanej z identyfikacją, oceną, miejscem edukacji lub zapewnieniem dziecku bezpłatnej, należytej edukacji publicznej (FAPE).

Skarga w związku z należyтым procesem musi zawierać zarzuty dotyczące naruszenia prawa, które miało miejsce nie wcześniej niż dwa lata przed faktem, kiedy rodzice lub instytucja publiczna dowiedzieli się, lub powinni byli się dowiedzieć o zakresie zarzucanych czynów, które stanowią podstawę skargi w związku z należyтым procesem.

Termin ten nie ma zastosowania w przypadku, gdy rodzice nie mogli wnieść skargi w związku z należyтым procesem w ustawowym terminie, ponieważ instytucja publiczna wyraźnie błędnie zinterpretowała fakt rozwiązania kwestii przedstawionych w skardze w związku z należyтым procesem, lub instytucja publiczna zataiła przed rodzicami informacje, które powinna była im przekazać zgodnie z przepisami Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA).

Aby złożyć skargę w związku z należyтым procesem, rodzice lub instytucja publiczna (lub adwokat rodziców lub instytucji publicznej) zobowiązani są przedłożyć tę skargę stronie przeciwnej i Kancelarii Rozpraw Administracyjnych (OAH). Skarga musi zawierać wszystkie niżej wymienione informacje oraz musi spełniać warunki zachowania poufności.

W celu zapewnienia pomocy rodzicom składającym skargę w związku z należyтым procesem, instytucja publiczna, do której uczęszcza ich dziecko oraz strona internetowa Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE) pod adresem www.marylandpublicschools.org zapewniają dostęp do formularzy: Wniosek o mediację (Request for Mediation) i Skarga w związku z należyтым procesem (Due Process Complaint). W celu uzyskania dalszej pomocy, należy skontaktować się z Biurem Nauczania Specjalnego instytucji publicznej lub z Wydziałem Nauczania Specjalnego/Służb Wczesnej Interwencji [Division of Special Education/Early Intervention Services], Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE), pod numerem (410) 767-7770.

Zawartość skargi w związku z należyтым procesem

Skarga w związku z należyтым procesem musi zawierać następujące informacje:

- imię i nazwisko dziecka,
- adres zamieszkania dziecka (lub, w przypadku dzieci bezdomnych, dostępne dane kontaktowe),
- nazwa szkoły, do której uczęszcza dziecko,
- nazwa instytucji publicznej odpowiedzialnej za edukację dziecka (tj. system szkoły lokalnej),
- opis problemu dziecka związany z proponowaną lub odrzuconą inicjacją lub zmianą, w tym fakty dotyczące problemu, i
- proponowane rozwiązanie problemu w zakresie znanym i dostępnym stronie składającej w tym czasie skargę.

Rodzice lub instytucja publiczna nie mogą zainicjować rozpatrywania skargi w związku z należyтым procesem do momentu, aż strony te (lub adwokaci stron), złożą skargę zawierającą powyższe informacje.

Odpowiedź na skargę w związku z należyтым procesem

Jeśli jedna ze stron wnieśli skargę w związku z należyтым procesem, instytucja publiczna odpowiedzialna za edukację dziecka zobowiązana jest:

- poinformować rodziców o możliwości skorzystania z darmowych lub tanich usług prawnych,
- zapewnić rodzicom kopię dokumentu dotyczącego zabezpieczeń proceduralnych, i
- poinformować rodziców o możliwości skorzystania z mediacji.

Jeżeli instytucja publiczna nie wysłała wcześniej pisemnego powiadomienia do rodziców, dotyczącego kwestii podniesionych w skardze w związku z należyтым procesem, instytucja publiczna zobowiązana jest w terminie do 10 dni od daty otrzymania skargi, wysłać odpowiedź do rodziców, która zawierać będzie:

- wyjaśnienie informujące o powodach, dla których instytucja publiczna odmawia podjęcia dział(a)nia;
- opis wszystkich innych możliwości rozwiązania sprawy, które instytucja publiczna rozpatrzyła oraz powody odrzucenia wspomnianych możliwości,
- oświadczenie informujące, że rodzice dziecka niepełnosprawnego podlegają ochronie w rozumieniu zabezpieczeń proceduralnych niniejszej części, oraz, jeżeli powiadomienie to nie stanowi wstępnego skierowania o przeprowadzenie oceny, informację jaki sposób rodzice otrzymać mogą kopię dokumentu dotyczącego zabezpieczeń proceduralnych, oraz
- źródła kontaktowe dla rodziców, gdzie uzyskać mogą stosowną pomoc w rozumieniu Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA).

Odpowiedź ta nie wyklucza możliwości stwierdzenia przez instytucję publiczną, że skarga w związku z należyтым procesem złożona przez rodziców jest niekompletna.

Strona przeciwna w trybie skargi w związku z należyтым procesem (tj. rodzice lub instytucja publiczna) zobowiązana jest, w terminie 10 dni kalendarzowych od dnia otrzymania skargi, do przesłania stronie drugiej odpowiedzi, w której szczegółowo opisuje kwestie podniesione w skardze w związku z należyтым procesem.

Moc prawna powiadomienia

Uznaje się, że skarga w związku z należyтым procesem ma moc prawną, chyba że strona otrzymująca skargę zawiadomi pisemnie Kancelarię Rozpraw Administracyjnych (OAH) i stronę przeciwną w terminie do 15 dni od daty otrzymania skargi, że w jej przekonaniu skarga w związku z należyтым procesem nie spełnia wymagań dotyczących zawartości skargi. W terminie do pięciu (5) dni od daty otrzymania zawiadomienia o uchybieniach dotyczących zawartości skargi, Kancelaria Rozpraw Administracyjnych (OAH) ustali, czy skarga ta spełnia wymagania proceduralne i niezwłocznie powiadomi strony o swojej decyzji na piśmie,

Strona może wnieść korekty do skargi w związku z należyтым procesem, jeżeli strona przeciwna wyrazi zgodę na piśmie i jeśli stworzono jej możliwości rozwiązania skargi na drodze spotkań polubownych, jak zaznaczono poniżej; lub jeżeli Kancelaria Rozpraw Administracyjnych (OAH) udzieli takiego pozwolenia w terminie do pięciu (5) dni przed wszczęciem rozprawy w trybie skargi w związku z należyтым procesem. Termin spotkania polubownego i rozprawa w trybie skargi w związku z należyтым procesem rozpoczyna od początku swój bieg od momentu złożenia skorygowanej skargi w związku z należyтым procesem.

Status dziecka w trakcie postępowania

W trakcie jakiegokolwiek postępowania administracyjnego lub sądowego (za wyjątkiem spraw opisanych w części dotyczącej zastosowania środków dyscyplinujących), chyba że rodzice i instytucja publiczna dojdą wspólnie do innego porozumienia, dziecko musi pozostać w aktualnym miejscu nauczania. Jeżeli postępowanie wymaga wstępnego podania o wstępne przyjęcie dziecka do szkoły publicznej, dziecko, za zgodą rodziców, musi zostać objęte publicznym programem nauczania aż do zakończenia całego postępowania. Jeżeli decyzja sędziego prawa administracyjnego (ALJ) jest zgodna z opinią rodziców, że zmiana miejsca nauczania jest właściwa, miejsce to staje się aktualnym miejscem nauczania dziecka w trakcie rozpatrywania późniejszych odwołań.

Proces w sprawie wydania decyzji

W terminie do 15 dni kalendarzowych od daty otrzymania od rodziców skargi w związku z należyтым procesem i przed rozpoczęciem należytego procesu sądowego, instytucja publiczna zobowiązana jest odbyć spotkanie z rodzicami i właściwym członkiem lub członkami Zespołu Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP), którzy dysponują szczegółową wiedzą na temat faktów zidentyfikowanych w skardze w związku z należyтым procesem złożonym przez rodziców. W spotkaniu tym:

- musi uczestniczyć reprezentant instytucji publicznej, który posiada uprawnienia do podejmowania decyzji w imieniu instytucji publicznej, i
- nie może uczestniczyć adwokat reprezentujący instytucję publiczną, chyba że rodzicom towarzyszyć będzie ich adwokat.

Rodzice i instytucja publiczna wyznaczą odpowiednich członków Zespołu Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP), którzy wezmą udział w spotkaniu.

Celem spotkania dla rodziców jest omówienie skargi w związku z należyтым procesem oraz faktów, stanowiących podstawę skargi, tak aby instytucja publiczna miała możliwość rozwiązania sporu.

Spotkanie polubowne nie jest konieczne w przypadku, gdy:

- rodzice i instytucja publiczna odstąpią na piśmie od spotkania,
- rodzice i instytucja publiczna wyrażą zgodę na mediację, lub
- instytucja publiczna zainicjuje tryb złożenia skargi w związku z należyтым procesem.

Jeżeli instytucja publiczna nie rozwiązała skargi w związku z należyтым procesem w sposób satysfakcjonujący dla rodziców w terminie do 30 dni kalendarzowych od daty otrzymania skargi (okres rozwiązania skargi), może nastąpić rozpoczęcie procesu sądowego w trybie złożenia skargi w związku z należyтым procesem.

Termin 45 dni kalendarzowych na wydanie ostatecznej decyzji rozpoczyna się od końca 30 dnia kalendarzowego okresu rozwiązania skargi, chyba że zastosowanie ma jedna z okoliczności opisanych poniżej w punkcie „Poprawki do okresu rozwiązania skargi w terminie 30 dni kalendarzowych” lub w punkcie „Terminy przyspieszone”.

Poprawki do okresu rozwiązania skargi w terminie do 30 dni kalendarzowych

Za wyjątkiem sytuacji, gdzie rodzice i instytucja publiczna za obopólnym porozumieniem przedłużyli okres procesu rozwiązania skargi, odstąpili od procesu rozwiązania skargi lub zdecydowali się na mediację, nieobecność rodziców na spotkaniu polubownym spowoduje przesunięcie terminów zakończenia procesu rozwiązania skargi oraz procesu sądowego do momentu odbycia spotkania polubownego.

Jeżeli, po podjęciu należytych działań i udokumentowaniu tych działań, instytucja publiczna nie jest w stanie doprowadzić do obecności rodziców na spotkaniu polubownym, instytucja publiczna może, na koniec 30 dniowego okresu rozwiązania skargi, wnioskować do sędziego prawa administracyjnego (ALJ) o oddalenie skargi w związku z należyтым procesem. Dokumentacja potwierdzająca należyte działania instytucji publicznej musi zawierać takie zapisy prób zorganizowania spotkania za obopólną akceptacją czasu i miejsca spotkania, jak:

- szczegółowe zapisy rozmów telefonicznych wykonanych lub podjętych prób przeprowadzenia rozmów telefonicznych oraz rezultaty tych rozmów,
- kopie korespondencji wysłanej do rodziców oraz wszelkie otrzymane od rodziców odpowiedzi, oraz
- szczegółowy zapis wizyt złożonych rodzicom w domu lub w miejscu zatrudnienia oraz rezultaty tych wizyt.

Jeżeli instytucja publiczna nie przeprowadzi spotkania polubownego w terminie do 15 dni kalendarzowych od daty otrzymania od rodziców zawiadomienia o złożeniu skargi w związku z należyтым procesem **lub** nie będzie uczestniczyć w spotkaniu polubownym, rodzice mogą wnioskować o rozpoczęcie procesu sądowego i wydanie decyzji w terminie 45 dni kalendarzowych.

Jeżeli rodzice i instytucja za obopólnym porozumieniem złożonym na piśmie odstąpią od spotkania polubownego, proces sądowy w trybie skargi złożonej w związku z należyтым procesem zostanie rozpoczęty następnego dnia.

Po rozpoczęciu mediacji lub spotkania polubownego oraz przed końcem 30 dnia kalendarzowego okresu rozwiązania skargi, jeżeli rodzice i instytucja publiczna za obopólnym porozumieniem wyrażonym na piśmie stwierdzą, że polubowne rozwiązanie sprawy nie jest możliwe, wtedy termin rozpoczęcia procesu w terminie 45 dni kalendarzowych, w trybie złożenia skargi w związku z należyтым procesem, zostanie rozpoczęty następnego dnia.

Jeżeli rodzice i instytucja publiczna zgodzą się wziąć udział w mediacji, na koniec 30 dnia kalendarzowego okresu rozwiązania skargi, obie strony mogą, za obopólnym porozumieniem wyrażonym na piśmie, kontynuować proces mediacji do momentu osiągnięcia porozumienia w sprawie. Jednakże, jeżeli rodzice lub instytucja publiczna wycofa się z procesu mediacji, wówczas termin rozpoczęcia procesu w terminie 45 dni kalendarzowych, w trybie złożenia skargi w związku z należyтым procesem, zostanie rozpoczęty następnego dnia.

Umowa dotycząca porozumienia w sprawie rozwiązania sporu

Jeżeli rozwiązanie sporu zostało osiągnięte podczas spotkania polubownego, rodzice i instytucja publiczna zobowiązane są zawrzeć prawnie wiążącą umowę, która:

- zostanie podpisana przez rodziców i reprezentanta instytucji publicznej, który uprawniony jest do zawarcia umowy w imieniu instytucji publicznej, i
- może zostać wyegzekwowana w każdym sądzie stanowym, jeżeli leży to w jego kompetencjach (w sądzie stanowym, który uprawniony jest do rozpatrywania tego typu spraw) lub w federalnym sądzie okręgowym.

Jeżeli rodzice i instytucja publiczna zawrą umowę w wyniku spotkania polubownego, każda ze stron może unieważnić tę umowę w terminie do trzech (3) dni roboczych.

Należyty proces sądowy

Rodzice lub instytucja publiczna będące stronami sporu, składając skargę w związku z należyтым procesem, mają możliwość uczestniczenia w bezstronnym procesie sądowym.

Sędzia prawa administracyjnego (ALJ):

- jest pracownikiem Kancelarii Rozpraw Administracyjnych (OAH),
- nie reprezentuje osobistych lub zawodowych interesów, które mogą pozostawać w konflikcie z jego obiektywnością w trakcie procesu,
- jest specjalistą w przedmiotowej dziedzinie i rozumie przepisy wynikające z Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) oraz z prawa federalnego i stanowego odnoszącego się do Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), a także z interpretacji prawnych dotyczących Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), i
- posiada odpowiednią wiedzę i umiejętności dotyczące prowadzenia procesu sądowego, a także podejmowania i wydawania decyzji, zgodnie z właściwymi standardami i praktykami prawnymi.

Przedmiot skargi w związku z należyтым procesem

Strona (rodzice lub instytucja publiczna) składająca skargę w związku z należyтым procesem nie może podnosić kwestii w trakcie procesu sądowego, które nie zostały wskazane w skardze w związku z należyтым procesem, chyba że strona przeciwna wyrazi na to zgodę.

Prawa procesowe

Każda ze stron każdego procesu sądowego (w tym procesu w sprawie zastosowania środków dyscyplinujących w świetle Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA)), ma prawo:

- do tego, by stronie towarzyszył i doradzał prawnik i/lub osoby posiadające specjalną wiedzę lub przeszkolenie w zakresie dotyczącym problemów dzieci niepełnosprawnych,
- zaprezentować dowody oraz skonfrontować, przesłuchać i wymagać uczestnictwa świadków,
- zakazać wprowadzenia jakiegokolwiek dowodu w trakcie procesu sądowego, który nie został ujawniony stronie przeciwnej w terminie co najmniej 5 dni roboczych przed procesem sądowym;
- uzyskać na piśmie, lub jeżeli rodzice tak wybiorą, pocztą elektroniczną, szczegółowy i dosłowny protokół z procesu sądowego, oraz
- uzyskać na piśmie, lub jeżeli rodzice tak wybiorą, pocztą elektroniczną, rozpoznanie faktów i decyzje.

Dodatkowe ujawnienie informacji

W terminie co najmniej pięciu (5) dni roboczych przed rozpoczęciem należytego procesu sądowego, rodzice i instytucja publiczna zobowiązane są ujawnić sobie wzajemnie wszelkie oceny dokonane do tego czasu oraz rekomendacje wynikające z tych ocen, które rodzice i instytucja publiczna zamierzają wykorzystać w trakcie procesu sądowego.

Sędzia prawa administracyjnego (ALJ) może uniemożliwić każdej stronie, która nie zastosowała się do wymagań dotyczących wprowadzenia w trakcie procesu sądowego stosownej oceny i rekomendacji be zgody strony przeciwnej.

Prawa rodzicielskie

Rodzice mają prawo do:

- obecności dziecka w trakcie procesu sądowego,
- upublicznienia procesu sądowego, oraz
- bezpłatnego uzyskania protokołu z procesu sądowego, rozpoznania i decyzji.

Decyzja procesowa

Decyzja sędziego prawa administracyjnego (ALJ) dotycząca tego, czy dziecku zapewniono bezpłatną, należyłą edukację publiczną (FAPE), musi być oparta o istotne i merytoryczne uzasadnione podstawy. W sprawach dotyczących zarzutu naruszenia proceduralnego, sędzia prawa administracyjnego (ALJ) może uznać, że dziecku nie zapewniono bezpłatnej, należytej edukacji publicznej (FAPE) wyłącznie wtedy, gdy niedociągnięcia proceduralne:

- kolidują z prawem dziecka do bezpłatnej, należytej edukacji publicznej (FAPE),
- w sposób istotny kolidują z umożliwieniem rodzicom uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji dotyczącej zapewnienia dziecku świadczeń wynikających z Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), lub
- spowodowały utratę świadczeń edukacyjnych.

Żadne z postanowień opisanych powyżej nie może być interpretowane jako uniemożliwienie sędziemu prawa administracyjnego (ALJ) wydania nakazu, skierowanego do instytucji publicznej, do zastosowania się do wymagań wynikających z sekcji dotyczącej zabezpieczeń proceduralnych, stanowiących części przepisów federalnych, opisanych w Części B Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) (Kodeks 34 CFR 300.500 do 300.536).

Odrębna skarga w związku z należyтым procesem

Nie istnieją żadne okoliczności w świetle zabezpieczeń proceduralnych wynikających z Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), które uniemożliwiłyby rodzicom złożenie odrębnej skargi w związku z należyтым procesem w innej sprawie, niż ta dotycząca złożonej skargi w związku z należyтым procesem.

Terminy i dogodność przeprowadzenia procesu sądowego

W terminie nieprzekraczającym 45 dni kalendarzowych po zakończeniu 30 dnia kalendarzowego okresu rozwiązania skargi na podstawie spotkania polubownego, lub jak opisano w punkcie „Poprawki do okresu rozwiązania skargi w terminie 30 dni kalendarzowych” lub w punkcie „Terminy przyspieszone”, w terminie nieprzekraczającym 45 dni kalendarzowych od wprowadzenia poprawki do okresu rozwiązania skargi:

- zostanie wydana decyzja ostateczna, i
- kopie decyzji zostaną przesłane każdej ze stron.

Na wniosek każdej ze stron, sędzia prawa administracyjnego (ALJ) może zezwolić na szczególne przedłużenie terminu, przekraczającego 45 dni kalendarzowych.

Każda rozprawa winna mieć miejsce w czasie i miejscu możliwie dogodnym dla rodziców i dziecka.

Terminy przyspieszone

Instytucja publiczna ponosi odpowiedzialność za przyspieszenie procesu w sprawie skargi w związku z należyтым procesem w przypadku, gdy skarga taka została złożona w imieniu dziecka niepełnosprawnego i dotyczy:

- dziecka niepełnosprawnego, które aktualnie nie jest zapisane i nie uczęszcza do szkoły,
- dziecka niepełnosprawnego, umieszczonego w tymczasowym, alternatywnym miejscu edukacji, lub
- ustalenia objawów zachowania dziecka.

Proces w sprawie skargi w związku z należyтым procesem winien nastąpić w terminie do 20 dni szkolnych od daty złożenia skargi. Sędzia prawa administracyjnego zobowiązany jest wydać decyzję w terminie do 10 dni szkolnych po zakończeniu procesu. Spotkanie polubowne winno nastąpić w terminie do siedmiu (7) dni kalendarzowych od daty otrzymania zawiadomienia o złożeniu skargi w związku z należyтым procesem i należyty proces może się toczyć, chyba że sprawa została rozwiązana w sposób zadawalający obie strony w terminie do 15 dni kalendarzowych od daty otrzymania skargi w związku z należyтым procesem.

Ostateczna decyzja procesowa

Decyzja sędziego prawa administracyjnego (ALJ) jest ostateczna, chyba że zostanie złożone odwołanie przez rodziców lub instytucję publiczną. Każda strona pokrzywdzona rozpoznaniem i wydaną decyzją ma prawo do wystąpienia na drogę postępowania cywilnego w odniesieniu do skargi będącej przedmiotem należytego procesu.

Odwołanie

W terminie do 120 dni od daty wydania decyzji przez sędziego prawa administracyjnego, każda ze stron procesu, która nie zgadza się z ustaleniami i wydaną decyzją, ma prawo do złożenia odwołania poprzez wystąpienie na drogę postępowania cywilnego w sądzie stanowym właściwej jurysdykcji lub w okręgowym sądzie Stanów Zjednoczonych, niezależnie od zakresu kwestionowanej decyzji.

W postępowaniu cywilnym, sąd powinien:

- otrzymać protokoły i inne zapisy z postępowania administracyjnego;
- na wniosek rodziców lub instytucji publicznej, rozpoznać dodatkowe dowody, oraz
- wydać swoją decyzję na korzyść dowodów przeważających, a także
- uwolnić stronę od zarzutów, jeśli sąd uzna to za stosowne.

Żadne postanowienie Części B Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) nie ogranicza i nie redukuje praw, procedur oraz form rozwiązania spraw i uzyskania zadośćuczynienia gwarantowanych przez Konstytucję Stanów Zjednoczonych, Ustawę o niepełnosprawnych [Americans with Disabilities Act] z roku 1990, Tytuł V Ustawy o rehabilitacji [Rehabilitation Act] z roku 1973 (Sekcja 504), lub innych praw federalnych chroniących prawa dzieci niepełnosprawnych, z zastrzeżeniem, że przed wystąpieniem na drogę powództwa cywilnego w rozumieniu tych praw,

rodzice i instytucja publiczna zobowiązane są wyczerpać procedury związane z należyty procesem przy Kancelarii Rozpraw Administracyjnych (OAH). Oznacza to, że rodzice mogą uzyskać rozwiązanie sprawy/zadośćuczynienie wynikające z innych praw, które pokrywają się z prawami gwarantowanymi przez Ustawę o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), jednakże, w celu uzyskania zmiany decyzji na podstawie tych innych praw, rodzice, przed wystąpieniem na drogę postępowania cywilnego, zobowiązani są najpierw wykorzystać dostępne procedury w ramach prawa administracyjnego wynikające z Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA) (tj. skarga w związku z należyty procesem, spotkanie polubowne oraz bezstronne postępowanie w należyty procesie sądowym).

Oplaty sądowe i adwokackie

W przypadku każdego pozwu lub postępowania toczącego się w ramach Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), sąd może zasądzić rozsądne opłaty sądowe:

- rodzicom lub opiekunom dziecka niepełnosprawnego, będących stroną wygrywającą,
- stronie wygrywającej, którą jest Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) lub każda inna instytucja publiczna w prawie przeciw adwokatowi rodziców, składającemu skargę lub inne podstawy roszczeń, które są niepoważne, nieuzasadnione lub bezpodstawne, lub w sprawie przeciw adwokatowi rodziców, który w dalszym ciągu procesował się po tym, jak proces w sposób oczywisty stał się procesem niepoważnym, nieuzasadnionym lub bezpodstawnym, lub
- stroną wygrywającą, którą jest Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) lub każda inna instytucja publiczna w prawie przeciw adwokatowi rodziców, lub przeciw rodzicom, jeżeli skarga rodziców lub dalsze procesowanie się zostały wniesione dla celów niewłaściwych, takich jak molestowanie, spowodowanie nieuzasadnionego opóźnienia lub nieuzasadnionego podwyższenia kosztów rozstrzygnięcia sporu.

Wysokość zasądzonych opłat musi bazować na stawkach stosowanych w gminie, w której toczy się proces sądowy, pobieranych za dany rodzaj i jakość zapewnionych usług prawniczych. Kalkulując opłaty sądowe nie stosuje się żadnych bonusowych wypłat dodatkowych lub powielania kwot.

Oplaty sądowe nie mogą zostać zasądzone w następujących przypadkach:

- za jakiegokolwiek spotkanie Zespołu Indywidualnego Programu Nauczania dziecka (IEP), chyba że zostało ono zwołane w wyniku należytego procesu sądowego lub powództwa sądowego,
- za mediację przeprowadzoną przed złożeniem skargi w związku z należyty procesem,
- za spotkanie polubowne oraz
- za usługi następujące po złożeniu rodzicom pisemnej oferty rozwiązania sprawy, jeżeli:
  - oferta ta złożona została w terminie określonym przez Postanowienie 68, ujęte w Postanowieniach federalnych procedur w postępowaniu cywilnym [Federal Rules of Civil Procedure], lub przez procedury w postępowaniu administracyjnym, w terminie przekraczającym 10 dni przed rozpoczęciem postępowania,
  - w terminie 10 dni oferta ta nie została zaakceptowana, oraz
  - sąd ustali, że zmiana decyzji uzyskana przez rodziców podczas procesu nie jest bardziej korzystna dla rodziców niż złożona oferta rozwiązania sprawy. Opłaty i koszty mogą zostać zasądzone, jeżeli decyzja rodziców dotycząca odrzucenia oferty została w wyczerpujący sposób uzasadniona.

Oplaty mogą zostać zredukowane w następujących okolicznościach:

- rodzice lub adwokat rodziców w sposób nieuzasadniony przedłużają termin rozwiązania sporu,
- wielkość opłaty w sposób nieuzasadniony przekracza stawkę godzinową stosowaną w gminie za podobne usługi przez adwokatów o porównywalnych kwalifikacjach, reputacji i doświadczeniu,

- przeznaczono zbyt dużo czasu i zapewniono nadmiar usług zważywszy na charakter postępowania, lub
- adwokat nie zapewnił właściwych informacji zawiadamiając o złożeniu wniosku o należyty proces.

Oplaty nie zostaną zredukowane w przypadku, gdy:

- instytucja publiczna przedłużyła termin rozwiązania sprawy, lub
- nastąpiło naruszenie wymagań dotyczących zabezpieczeń proceduralnych.

Ze względu na to, że prawa rodziców do odzyskania opłat sądowych i adwokackich zależą od spełnienia pewnych warunków określonych Ustawą o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), rodzice powinni omówić te kwestie z adwokatem.

Załącznik

**Tabela porównująca procedury w procesie rozwiązywania sporów
w świetle Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych IDEA**

	MEDIACJA	SKARGA W ZWIĄZKU Z NALEŻYTYM PROCESEM	PROCES ROZWIĄZANIA SKARGI	SKARGA STANOWA
Kto może zainicjować proces?	Rodzice lub instytucja publiczna, z zastrzeżeniem dobrowolności obu stron	Rodzice lub instytucja publiczna	Instytucja publiczna wyznacza spotkanie polubowne po otrzymaniu skargi w związku z należyty procesem, chyba że strony w porozumieniu odstąpiły od lub przystąpiły do mediacji	Każda osoba fizyczna lub organizacja, w tym osoby fizyczne i organizacja spoza stanu
Jaki jest termin składania wniosku?	Nieokreślony	2 lata od momentu, kiedy strona dowiedziała się lub powinna była się dowiedzieć o problemie, z zastrzeżeniem ograniczonych oczekiwań ¹	Skarga w związku z należyty procesem złożona przez rodziców	1 rok od daty złożenia zarzutów w sprawie naruszenia
Jakie kwestie mogą być rozwiązane?	Każda sprawa podlegająca Części 300, w tym sprawy wynikłe przed złożeniem skargi w związku z należyty procesem (istnieją wyjątki) ²	Każda sprawa związana z identyfikacją, oceną lub miejscem edukacji, tudzież zapewnieniem dziecku należytego, bezpłatnego nauczania (istnieją wyjątki)	Niektóre kwestie wynikające ze skargi w związku z należyty procesem złożonej przez rodziców	Zarzut naruszenia Części B Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych IDEA, lub Części 300

Jaki jest termin rozwiązania spraw?	Nieokreślony	45 dni od daty zakończenia okresu rozwiązania sprawy, chyba że udzielono szczególnego przedłużenia terminu ^{3,4}	Instytucja publiczna zobowiązana jest zwołać spotkanie polubowne w terminie do 15 dni od daty otrzymania skargi złożonej przez rodziców w związku z należyтым procesem, chyba że strony w porozumieniu wyrażonym na piśmie przystąpiły do lub odstąpiły od mediacji Okres rozwiązania sprawy wynosi 30 dni od daty otrzymania skargi złożonej przez rodziców w związku z należyтым procesem, chyba że strony doszły do innego porozumienia, lub rodzice lub instytucja publiczna zaniechały uczestnictwa w spotkaniu polubownym, lub instytucja publiczna nie zwołała spotkania polubownego w terminie do 15 dni od daty otrzymania skargi złożonej przez rodziców w związku z należyтым procesem ^{3,5,6,7}	60 dni od daty otrzymania skargi, chyba że zezwolono na przedłużenie terminu ⁸
Kto rozwiązuje sprawę?	Rodzice lub instytucja publiczna z mediatorem Proces ten odbywa się na zasadzie dobrowolności obu stron i obie strony muszą wyrazić zgodę na osiągnięte porozumienie	Urzędnik procesowy /Sędzia prawa administracyjnego (ALJ)	Rodzice lub instytucja publiczna Obie strony muszą wyrazić zgodę na osiągnięte porozumienie	Departament Oświaty Stanu Maryland (MSDE) ⁹

¹ Termin ten nie odnosi się do rodziców, jeżeli uniemożliwiono rodzicom złożenia skargi w związku z należyтым procesem ze względu na: (1) błędną interpretację instytucji publicznej, polegającą na jej przekonaniu, że problem rozwiązała tworząc podstawę dla złożenia skargi w związku z należyтым procesem, lub (2) nieujawnieniu przez instytucję publiczną informacji, wymaganej przepisami Części 300 Ustawy o kształceniu osób niepełnosprawnych (IDEA), która powinna być przekazana rodzicom (Kodeks 34 C.F.R. §300.511(f)).

² Wyjątki takie obejmują następujące przypadki: instytucja publiczna może nie złożyć skargi w związku z należyтым procesem lub wykorzystać drogi mediacji w celu uchylenia odmowy rodziców dotyczącej wyrażenia zgody na wstępne zapewnienie świadczeń i usług związanych z nauczaniem specjalnym (Kodeks 34 C.F.R. §300.300(b)(3)); może nie złożyć skargi w związku z należyтым procesem lub wykorzystać drogi mediacji w celu uchylenia odmowy rodziców dotyczącej wyrażenia zgody na wstępną ocenę lub ponowną ocenę prywatnej szkoły, w której dziecko zostało umieszczone przez rodziców lub dziecka

---

pobierającego naukę w domu (Kodeks 34 C.F.R. §300.300(c)(4)(i)); prawo rodziców lub dzieci umieszczonych przez rodziców w szkołach prywatnych do złożenia skargi w związku z należyty procesem jest ograniczone do sytuacji, w której instytucja publiczna nie spełnia wymagań dotyczących rozpoznania dziecka (Kodeks 34 C.F.R. §300.140); jeżeli brak zapewnienia przez instytucję publiczną wysoce wykwalifikowanego nauczyciela nie stanowi przedmiotu należytego procesu, jednakże można wówczas wnieść skargę stanową do Stanowego Kuratorium Oświaty [State Education Agency (SEA)] (Kodeks 34 C.F.R. §300.156(e)).

³ Jeżeli skarga w związku z należyty procesem została złożona w trybie procesu przyspieszonego w następstwie zastosowanych procedur dyscyplinujących, lub gdy dziecko aktualnie nie jest zapisane i nie uczęszcza do żadnej szkoły, termin rozwiązania sprawy wynosi 15 dni kalendarzowych (wraz ze spotkaniem polubownym, które odbędzie się w terminie do 7 dni). Jeżeli sprawa nie została rozwiązana w sposób zadawalający obie strony, proces musi rozpocząć się w terminie do 20 dni szkolnych od daty złożenia wniosku procesowego, a decyzja musi zostać wydana w terminie do 10 dni szkolnych po zakończeniu procesu. (Kodeks 34 C.F.R. §300.532(c) i Kodeks COMAR 13A.05.01.15).

⁴ Urzędnik procesowy /Sędzia prawa administracyjnego (ALJ) mogą zezwolić na szczególne przedłużenie terminu na wniosek każdej ze stron. (Kodeks 34 C.F.R. §300.516(c)).

⁵ Przepisy umożliwiają wprowadzenie poprawek do 30 dniowego okresu rozwiązania sprawy. Termin 45 dni dla należytego procesu sądowego rozpoczyna swój bieg dzień po zaistnieniu następujących zdarzeń: (1) obie strony w porozumieniu wyrażonym na piśmie odstąpią od spotkania polubownego; (2) termin ten rozpoczyna swój bieg zarówno po zakończeniu mediacji lub spotkania polubownego, jednak przed zakończeniem 30 dniowego terminu, w przypadku, gdy strony oznajmiają na piśmie, że osiągnięcie porozumienia nie było możliwe; (3) jeżeli obie strony na piśmie wyrażą wolę kontynuowania mediacji na koniec 30 dniowego okresu rozwiązania sprawy, lecz później rodzice lub instytucja publiczna wycofa się z procesu mediacyjnego. (Kodeks 34 C.F.R. §300.510 (c)).

⁶ Brak uczestnictwa rodziców w spotkaniu polubownym odwleka terminy, którym podlega okres rozwiązania sprawy oraz należyty proces, które warunkowane są odbyciem takiego spotkania. (Kodeks 34 C.F.R. §300.510(b)(3)).

⁷ Jeżeli instytucja publiczna nie przeprowadzi spotkania polubownego w terminie do 15 dni od daty otrzymania skargi w związku z należyty procesem złożonej przez rodziców lub nie będzie uczestniczyć w spotkaniu polubownym, rodzice mogą zabiegać o interwencję u sędziego prawa administracyjnego (ALJ) w celu uruchomienia terminu należytego procesu (Kodeks 34 C.F.R. §300.510(b)(5)).

⁸ Termin rozwiązania skargi stanowej może zostać przedłużony w przypadku pojawienia się okoliczności wyjątkowych związanych z daną skargą, lub gdy rodzice (lub osoba fizyczna tudzież organizacja, jeżeli mediacja lub inna alternatywna forma rozwiązania sporu dostępna jest dla osoby fizycznej lub organizacji zgodnie z procedurami stanowymi) i instytucja publiczna wyrażą zgodę na przedłużenie terminu wystąpienia na drogę mediacji lub innej alternatywnej formy rozwiązania sporu, jeżeli takie formy gwarantowane są przez stan (Kodeks 34 C.F.R. §300.152(b)(1)).

⁹ Procedury składania skarg Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE) zapewniają instytucji publicznej możliwość udzielenia odpowiedzi na skargę, w tym na swobodne złożenie propozycji dotyczącej rozwiązania skargi, a także zapewnia rodzicom, składającym skargę, oraz instytucji publicznej, możliwość z dobrowolnego skorzystania z mediacji (Kodeks 34 C.F.R. §300.152(a)(3)). W niektórych przypadkach strona skarżąca i instytucja publiczna mogą rozwiązać spór bez angażowania Departamentu Oświaty Stanu Maryland (MSDE).